

BIZONÍ VÍTR

KE KRÁSE CESTOU TĚLA • K PRAVDĚ CESTOU MYSLI • K SÍLE CESTOU DUCHA • K LÁSCĚ CESTOU SLUŽBY

„THE BUFFALO WIND“ VYDÁVÁ LIGA LESNÍ MOUDROSTI – THE WOODCRAFT LEAGUE

1/2005

COPAK HEZKÉHO NAJDETE V TOMTO ČÍSLE?

Z našich kmenů	str. 1
Zážitky z cest	str. 4
Stránky přírody	str. 6
Stezka 1. světla	str. 8
Volání dalek	str. 10
Hau kola	str. 12
Hry a hříčky	str. 15
Ochrana před bleskem	str. 16
Nosí šerpu poct	str. 17
Historie woodcraftu	str. 18
Duchovní život	str. 22
Pidižvíci	str. 24

Misky, strana 12

Energie

Energie je všude kolem nás. Ať už ji pojmáme jako duchovní nebo fyzikální záležitost, nebo obé jako jedno jsoucí. V jedné knize jsem náhodou narazil na několik rad, jak zvyšovat svou energii v zaměstnání. Nu, tady jsou, třeba vám pomohou:

- * Dejte si na svůj pracovní stůl významné osobní předměty, jako fotografie nebo duchovní citáty.
- * O přestávce jděte na procházku. Vnímejte krásu kolemjdoucích, krásu vodotrysku, soch nebo parku. Buďte plně přítomní.
- * Každých pár hodin se protáhněte, pracujte s dechem.
- * Velmi pomalu zalévejte květinu a poslouchejte šumění vody.
- * Dejte si na stůl čerstvé květiny a několik minut vdechujte jejich krásu.
- * Pokud je to možné, poslechněte si nějakou nahrávku přírodních zvuků.
- * Uvolněte občas svoji mysl pohledem ven, pokud je to možné, na slunečnou oblohu, krásný strom apod.

Vybral Josef Porsch – Ablákela

BIZONÍ VÍTR, časopis vydávaný Ligou lesní moudrosti – The Woodcraft League. ISSN 1210-5252. Šéfredaktorka: Klára Ježková – Pusinka. Na vydání tohoto čísla se dále podíleli: Josef Porsch – Ablákela, Jana Kluiberová – Čeyanala, Aleš Sedláček – Tokaheya, Radka Skoupilová – Waštewin, Zuzka Kramperová, Vladimír Veselý – Hája, Martin Bureš – Komár, Honza Křístek – Apač, Pavel Vávra – Tukey, Vlastík Růžička. Autoři jsou vždy uvedeni kurzívou pod svým článkem.

Adresa redakce: Liga lesní moudrosti – Bizoní vítr, Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1, e-mail: bizoni_vitr@woodcraft.cz.

Přetiskování obsahu povoleno pouze s písemným souhlasem redakce nebo autora a s udáním pramene.

Příspěvky redakce vrací jen na vyžádání autora. Názory autorů článků nemusí souhlasit s názory redakce.

Ročník 15. Číslo 1. Náklad 600 ks. Cena pro členy LLM v příspěvcích, případný další výtisk 25 Kč, pro předplatitele 30 Kč včetně poštovného.

Titulní strana: Motiv z tábora. Foto: Adéla Kantůrková.

Tápající ohnivci

Liga lesní moudrosti je mezi ostatními dětskými organizacemi typická svým ohnivectvím. Typická, nikoli však výjimečná. Je to však zároveň instituce, kterou ne všichni umíme uchopit a někdy naříkáme na nedostatek informací, setkávání, vedení. Alespoň to občas slyším. Ohnivectví se vyvíjí, ale má některé pevné body.

Chtěl bych v tuto chvíli reagovat na ty ohnivce, kteří dosud tápou v tom, co mají ve kmeni jako ohnivci dělat a jak. Já sám se vždycky poučím od lidí okolo mě a navrhuji tedy všem takovým ohnivcům, aby neváhali a kontaktovali ohnivce jiné. Šli spolu do čajovny a probrali vše, v čem tápou. Zavolali ohnivce, kterého si vyberou podle osobního „zalíbení“ a domluvili se na společném setkání. Nebo někam vyjeli. V přírodě se dobře rozmýšlí. Neváhejte!

Josef Porsch – Ablákela

Projekt záchody 2005

Při pouti po Severním ostrově Nového Zélandu k nejsevernějšímu výběžku země, kde podle

Sýce nelze nevidět soutok dvou oceánů, který tvoří mohutnou kosu, jsme projížděli vesničkou Kawa Kawa. U vesničky byla cedule „Kawa Kawa – nejfamóznější veřejné záchody na světě“.

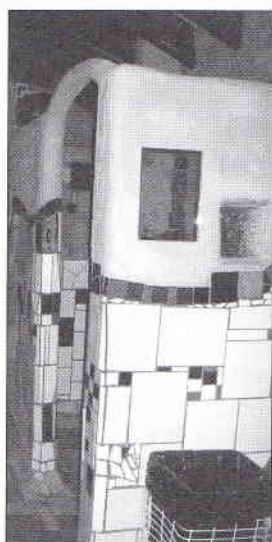
A byly. Jestli vám jejich architektura připomíná Hundertwasserovy domy ve Vídni, tak máte dobrý čuch. Slavný umělec se na stáří odstěhoval do této zapadlé vesničky na druhém konci světa a vytvořil zde toto dílo. Setkání se záchody ve mně zanechalo hluboký zážitek. Pochopil jsem, že posezení v takovémto prostředí oblažuje po více stránkách.

Jenže já nejsem umělec, ale v lize pár výtvarně schopných lidí máme. Už delší dobu mluvíme o tom, že chatu na Filipově Huti musíme nějak zvelebit, že jí musíme vdechnout něco z nás. Trnka, autorka projektu, dle kterého nyní probíhá rekonstrukce, s myšlenkou souhlasila.

Berte toto sdělení jako pobídku, zda byste se nechtěli do tohoto projektu zapojit. Znamenalo by to vymyslet výtvarné řešení prostoru sociálky a shromažďovat materiál. Jakýkoliv nápad a vylepšení daného prostoru jsou vítány. Vlastní práce by se dělaly pravděpodobně v létě 2005. Autor vítězného projektu obdrží neuvedený počet nocí na FH zdarma!

Tak co? Příjemné posezení pro všechny milovníky Šumavy! S modrou oblohou

Aleš Sedláček – Tokaheya

A co vy na to?

Potulky, výlety, putování – to všechno je, krátce i déle, spojeno se stykem s vodou. Někdy nepatrnou, jindy rozsáhlejší, často až mohutnou.

Myslím tím louže či loužičky, potůčky či bystřiny, rybníky nebo jezera. A samozřejmě řeky. Je dobré dodat, že i moře se k té vodě dá připočítat. Vždyť je to vlastně moře vody. Já sám mohu hodnověrně dodat, že mě to k vodě vždy nesmírně táhlo. Co si pamatuji, všechny moje pobyty v přírodě měly vazbu přímo či nepřímo na vodu. Přehrady, kaskády, nové směry vody, tůňky či koupaliště, mlýnky a lodičky – to vždy byly umné či více méně diletantské zásahy do přirozeného běhu či klidu vzpomínané tekutiny.

To byla asi ta první stránka mého styku s vodou. Teprve později, asi v sedmi až osmi letech věku přistoupil k tomu zájem, a ne malý, o to, co se tam všechno děje, co plave, protože musí či chce. Po proudu i proti, na hladině. Dříve či později k tomu přistoupila zvědavost, co je sice ve vodě, protože musí v ní žít, ale ukrývá se pod kameny, na nich, v houštinách vodních rostlin, pod větvemi či kmeny padlých stromů, mezi kořeny. A abych nebyl o tu vodní aktivitu ochuzen, začal jsem chovat či pěstovat nějaké tvorečky doma.

V lahvi od okurek: to byl začátek. Rostlinou, a ne vodní, byl heřmáněk. Zasazený v písku a ponořený zcela ve vodě. Pohyblivou část zajišťoval párek pavích oček. Dnes by asi zakročily příslušné organizace, protože to všechno bylo „proti lidskosti“, i když se to týkalo rybiček a nebohého heřmánku. Tatínek, když viděl moji zaujatost pro podvodní život, obětoval 25 Kčs a koupil mi akvárium. To bylo něco! Písek, kaménky, plochý kámen, několik opravdu vodních rostlin. A další párek rybiček! Co vám mám povídat. Končilo to bombasticky. Celkem 28 akvárií v jediné místnosti, nedávno narozené dítě včetně příslušné matky a jinak mojí manželky. A z toho tři akvária po 100 litrech vody; bublající zařízení, osvětlení. A starost o krmení. Téměř každý den či obden. Někdy stačilo zalovit v rybníčku u Milíčova domu, jindy s batohem a vědry a konvemi vlakem do Unhoště k rybníkům pod obcí. Byla to docela fuška nacytat „vši vodní“ a přivést je domů, možno-li živé.

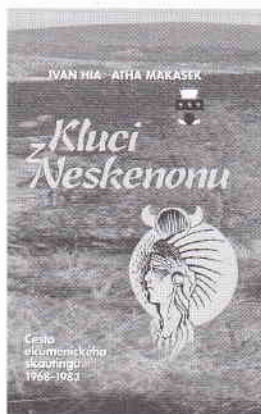
Ovšem, již dávno před tímto časem, měl jsem akvária, kde se pohybovalo ledacos jiného: čolci, pulci, škeble, splešťule, znako-plavky a larvy vodních obyvatel: potápníků, vodomilů, chrostíků a jiných, často loupeživých jedinců.

Šel či běžel čas; akvárií ubývalo, něco se ztratilo či bylo puštěno do přírody, tu a tam se projevil i kanibalismus. Studium a práce, dojíždění tomu pomohly. Ale jedna či dvě věci zůstaly: co se tam v té vodě děje a co tam přirozeně patří či nepatří. A tak jsem si vybral z lovecké výbavy několik maličkoků: sítku na lov a sklenici asi třílitrovou. K tomu přibyla lupa. A tak jsem zase mohl chodit kolem vody, rychlým pohybem proléval vodu, nepatrná zvířátka opatrně vypouštěl do sklenice s vodou. A pozoroval. Určoval, ukazoval. Někdy úspěšně, jindy s nezdarem. Ale ten podvodní svět byl stále zajímavý, stále přinášel něco nového, ať už to bylo u českých rybníků, polských jezer, mongolských studánek či bystřin, kubánských korálových útesů či slovenských starých pískovišť.

A to je právě něco, co vám chci navrhnout: připravte se na jaro či na brzké léto. Udělejte si z pevného a nepružného drátu sítku, včetně rukojeti, vyřazený kus dámské nylonové punčochy či organtýnu zajistí po přišití k drátěnému čtvercovému oku se stěnami 8–10 cm lapací zařízení. A dnes můžete místo sklenice dokonce použít i větší, ale pevnější PVC sáček. Větší kořist uvidíte pouhým okem, tu drobnější vám přiblíží lupa. Po prohlídce zvířátka opatrně vraťte do jejich mateřského živlu. I tak lze přát „lovu zdar.“

Milouš Stárek – Mahykan

Kluci z Neskenonu

Koncem minulého roku vyšla další kniha RNDr. Ivana Makaska – Hiawathy „Kluci z Neskenonu“. Dílo je volným, samostatným pokračováním předchozí publikace „Kluci z Dakoty“.

Druhá kniha je kronikou slavného oddílu Neskenon zvláště v těžkých dobách tzv. normalizace. Kronikou oddílu, který šel svou vlastní cestou, který byl průkopníkem táboření v týpí a indiánské hry lakros. Oddílu se svébytnou kulturou a tradicí, úzce navazující na stejné hodnoty irokézských indiánů. Oddílu, kterým během čtyřiceti let jeho činnosti prošlo okolo osmi set chlapců a mladých mužů. Tuto kroniku doplňuje mozaika zajímavosti z dávné i ne tak dávné historie severoamerických indiánů, jakož i historie skautingu a woodcrafterského hnutí. Vše je bohatě ilustrováno a doplněno řadou zajímavých fotografií.

Je to výpověď o lidech, kteří, navzdory zvrácené době, dovedli nádherně prožít své dětství a mládí. O lidech, kteří bez velkých gest a slov ctíli a dodnes ctí hodnoty, jimiž dnešní generace pohrdá nebo je zesměšňuje. Jsem hrdý a šťastný, že mi bylo dopřáno s těmito lidmi vyrůstat a nazývat je dodnes svými kamarády. Neboť i já jsem kluk z Dakoty a z Neskenonu.

Milan Hofmann – Bowery

Knihu lze objednat na internetové adrese www.neskenon.wz.cz za 299 Kč.

Předplatné 2005

Upozorňujeme všechny, kdo chtějí i v roce 2005 odebírat časopis Bizoní vítr a nejsou členy LLM, aby uhradili předplatné ve výši 120 Kč (pro předplatitele ze Slovenska 200 Kč). Zaplatit můžete buď složenkou na adresu: Liga lesní moudrosti, Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1, nebo převodem na účet 157137398/0300. Vždy nám pošlete zprávu, že jste platbu provedli, kdy, jak a kam máme časopis posílat – buď na výše uvedenou adresu, nebo na e-mail: ustredi@woodcraft.cz.

Woodcrafterský ples

„Dolany – no to je sakramentsky daleko“, prohlásil řidič auta, které vezlo na woodcrafterský ples pět tanečtívků Jestřábů. Myslím, že leckdo byl zvědavý, kolik se nás sejde na ples, který nebyl pořádán v Praze. Lákadlem pro všechny byl nejen samotný taneční večer, ale celý činností nabitý víkend.

Naše skoro přeplněné auto dorazilo na místo v sobotu asi v půl jedenácté. Vpadli jsme tedy do rozběhnuté akce (nutno podotknout, že do velmi dobře rozběhnuté akce). Parket tanečního sálu byl pokryt hromadami proutí, kolem nich posedávalo tak čtyřicet osob, snažících se z neposlušných proutků uplést košík. Jako nápověda sloužil v tomto případě Sokol, který předváděl a komentoval jednotlivé kroky výroby košíku.

Po obědě nás čekala beseda s velmi sympatickou pedagoškou z Broumova. Tématem poměrně podnětné besedy byla dospívající mládež v našich kmenech. Od čtvrté hodiny potom probíhalo v tanečním sále POW WOW, při němž bylo možno se nechat inspirovat jak v výrobě tanečních krojů, tak v tanečních kracích. Zatančit si mohl kdo chtěl. Zároveň byla připravena výstava různých indiánských a woodcrafterských výrobků.

No a potom, co se indiánští tanečníci a zpěváci naprosto vysílili, bylo již nutno připravit pomalu sál pro večerní ples, navečeřet se a převléci do něčeho „slušnějšího“.

Od půl osmé se v sále začali scházet plesající woodcrafteri a woodcrafterky a také místní obyvatelstvo. Sál nebyl sice zdaleka zaplněn, ale parket byl povětšinou večera plný. Myslím, že k velmi dobré náladě přispěla dobrá muzika, dobré moravské červené a hlavně dobrá parta lidí. Za všechny ještě jeden dík kmeni Tate Osmaka.

Katka Faúvová – Trnka

Dutí bambusíni na běžkách

O posledním lednovém víkendu se na Filipku sjela snad ze všech světových stran banda lidí, v jejichž hlavách to duní jako v bambusu, kteří náčelníka losují, sněmy pořádají na nejvyšších českých horách (první byla Sněžka, zatím naposledy Plechý) a občas taky někteří z nich organizují akce (např. výpravu do kina na Život Briana), na které pak sami nepřijdou. Většina nás sice přijela od Prahy, ale Wičanhpi přítel z Paříže, Wanigiska (jinak Herr Hendl) se krátce předtím natrvalo přistěhoval zpět z Německa a Olča dorazila z Novohradek.

Sobotní ráno nevěřičně mžouralo na tuhle oběžkovanou tlupu, jestli to jako myslí vážně a oni že jo. Vůdce Wanigiska vedl výpravu cestou necestou, přes hory a doly, mé zlaté parohy, za devatero řek a lesů. Stoupání, sjezdů i letů jsme si užili dost a pisatel těchto řádků plnil nevděčnou úlohu baviče skupiny svými pády na konci sjezdů. Naštěstí ho v tom alespoň jednou, zato pořádně, vystřídal Galichvio. Jeho památný pád se odehrál na místě, kde se výprava rozdělila na dva početně nerovnoměrné celky. Ten větší (sportovci) vyrazil zpět domů a ten menší (hospodáři), Wanigiska a já, se nechal zlákat vidinou hospody v Prášilech. Najeli jsme pak sice asi o tři kilometry více než sportovci a dojížděli jsme za naprosté tmy, kdy nebylo vidět ani na stopu, ale v žaludcích nás hřála chutná krmě a v srdci pocit, že jsme to dokázali. Celkem jsme si dali asi 35 (resp. 38) kilometrů.

Vrcholem večera, tedy kromě večere uvažené přítomnými squaw, bylo mé, tedy Hošňákovy, přijetí do kmene. To spočívalo ve společném snědení mnou vlastnoručně upečeného dutého předmětu, který byl ze stejného těsta jako vzápětí nato podávané koláčky nazelenalé barvy, na nichž si pochutnala i samotná správčová Klokša. Pak se ukázalo, že jsme ze stejného těsta všichni a hrálo se, zpívalo, povídalo a pojídal se francouzský sýr dovezený Wičanhpi zpod Eifelovky.

Slunečná neděle nám ještě nadělila pohodový čtrnáctikilometrový okruh a odpoledne jsme už jen zamávali Klokše a zasněžené Filipce a zamířili zpět ku městu, jehož sláva hvězd se dotýká. Loučilo se nám lehce, neboť jsme si slíbili, že se přece za pár dní uvidíme v kině na Životě Briana... KOHEU.

Jan Hokeš – Hošňák
kmen Drum Bun

15. narozeniny kmene Jestřábi

„Je tomu již 15 let, co se prvně sešli první pračlovíci s naším prvním pranáčelníkem Divousem na první praschůzce kmene...“, tak nějak začínal náš již pátý náčelník své uvítání na oslavě našich 15. narozenin.

Slavili jsme v kruhu „rodinném“ během jednoho listopadového víkendu v tuchlovické základní škole. Přijel kdekterý skoro zapomenutý kmenový človík. Nebyla nouze o vtipné divadelní kusy, sehrané dle zápisů ve starých kronikách. Nezapomněli jsme ani na náš domovský les za Tuchlovicemi, kde jsme o sobotním odpoledni sehráli pár hříček. Večer nechyběly sladké dobroty v podobě soutěžních pudíngových misek a samozřejmě v podobě úžasného třípatrového dortu od Žiži.

Úplně večer jsme si díky Hendině prezentaci a Divousevě vyprávění připomenuli časy dávno minulé a díky Houbově videu z posledního roku jsme na oplátku praotci Divousevi a dalším starým pákám ukázali jak a co se ve kmeni událo v poslední době.

Oslava skončila sfouknutím patnácti svíček a přáním všeho nejlepšího.

Za Jestřáby Katka Fařová – Trnka

15. výročí kmene Sacagawea

Velkolepé oslavy 15. výročí od založení kmene Sacagawea v rodném městě Mělníku započaly výstavou na radnici, na jejíž vernisáž 7. února se dostavil i sám velký Tokaheya. Na výstavě byly k vidění nejen fotografie zachycující činnost kmene, ale i výtvary a výrobky jeho členů a členek, tedy nás.

V týdnu od 21. do 27. února jsme dále uspořádali několik akcí pro veřejnost. První bod jsme pracovně nazvali den otevřených dveří. Šlo o to, že každý, kdo chtěl, mohl zavítat na všechny clanovky a pochopitelně i na herní klub.

Páteční večer byl určen pro setkání bývalých, ale i těch současných členů v proslulé mělnické hospodě U Beníšků. Až do jedné hodiny ranní se částečně vzpomínalo, částečně papalo a pilo a také hrálo na kytaru (tuto činnost měl na starost mistr nástroje Hošna).

Symbolickým završením uvedených akcí byl sobotní ples, kterému ještě předcházela odpolední maškarní bál pro děti. O bohatou tombolu se postarala především Škubánek, která již několik týdnů předem páčila ze všech členů nějaké ty věčičky. Po drobných organizačních potížích, které byly ale poměrně rychle vyřešeny, se mohl otevřít sál hostince Česká Koruna na Mělníku – Chloumku a úderem sedmé hodiny jsme mohli začít dovnitř vpouštět všechny pozvané i nepozvané osoby. Bez ohledu na to se všichni museli prokázat platným lístkem, který byl v předprodeji, ale i na místě k máni za neuvěřitelnou cenu 99,90 korun českých. Zbylých deset haléřů jsme všem účastníkům vraceli ve formě provrtaných desetáků zavěšených na šňůrce, které sloužily jako propustka.

V samotném úvodu se konala malá módní přehlídka indiánského oblečení a hned poté to na pódiu rozbalil pan Černý a mohlo se začít tancovat, trsat, křepčit, šlapat zeli apod. Komu se nechtělo tancovat (ovšem vězte, že se chtělo všem, neboť v sále zpočátku moc velké teplo nebylo), mohl si prohlížet rozsáhlou výstavku, kterou Lili instalovala na tři stoly, nebo zajít naproti do baru, u kterého určitě seděl někdo známý, který vás zrovna chtěl na něco pozvat. Velkým lákadlem byly i ceny do tomboly, které jsme vystavili do čela sálu. Slosování proběhlo kolem půlnoci a všichni výherci byli svými výhrami očividně nadšeni („Jé, zase další vokrurky...“).

Půlnoční překvapení symbolizoval narozeninový dort made by Čeyanala, který se pyšnil patnácti svíčkami. Bohužel ho ale skoro nikdo nechtěl pozřít, protože všichni byli přečpaní všudypřítomnými, ale vynikajícími perničky. Ples se podle našeho názoru povedl, stejně jako ostatní výše popsané akce spojené s oslavami výročí našeho kmene. Takže pokud se vám také blíží nějaké to jubileum, vřele nějaké podobné akce doporučujeme.

Kristýna Zelenková – Kiki

Bizoní blesk

aneb procedili jsme
skrz plachty týpí

Proč

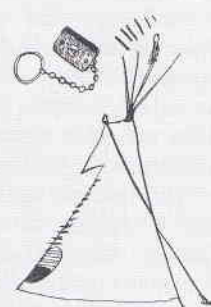
mají sběrný nedostatek papíru?

Mluvčí Sběrných surovin Václav Vopěnka oznámil na zvláštní tiskové konferenci konané v Praze, že tento podnik začíná trpět nedostatkem papíru k recyklaci. Podle analýzy vypracované nezávislou společností je tento stav způsoben prudkým nárůstem čtenářů téměř neznámého časopisu Bizoní vítr. „Dříve byly sběrné plně převážně tohoto plátku. Chápejte, lidé jej dostávali do schránek, a jelikož byli uvědomělí, odnášeli jej rovnou na naše sběrná pracoviště.“ Nezávislá analýza potvrdila, že obliba tohoto periodika se zvýšila se zavedením rubriky „Bizoní blesk“. Čtenost časopisu se rázem ze dne na den změnila ze 2 na celých 96 procent. „Tento stav je alarmující,“ dodal zdrcený úředník. „Vedení Sběrných surovin v současné chvíli horečně jedná o možnostech nápravy.“

–ek–

Reklama

Stalo se vám někdy, že jste nechali tábor nehlídaný a jako na potvoru se vám z vašeho vyšivacím věcmi obříženého liningu něco ztratilo a nemohli jste to svést na svou nepořádnost? Ano, i to se může stát. Pořídte si centrální zamykání na týpí WOOD&CRAFT® a můžete spokojeně vyrazit na výlet.

V krajine zubrov, losov a bobrích hrázi

Čo tomu predchádzalo

„Slyšel jsi už o Bielověžském pralesě? Někdy bych se tam chtěl zajet podívat na zubry“, poznamenal kamarát Willy pri jednom z rozhovorov o ďalekých cestách. „A to je kde presne?“, zvedavo som sa opýtal. „Je to na východní hranici Polska

s Běloruskiem, a prý jich tam volně žije docela dost“, doplnil Willy a už pohotovo vyberal zo zázračného šuflíka mapu a nejaké prospekty o tejto oblasti.

Myšlienka vidieť na vlastné oči zubrov nadchla aj mňa. Takmer presne o rok, začiatkom mája, som už sedel v aute spolu s bratom Fredym z Popradu a kamarátmi Mladým Panterom a Janom z Martina a smerovali sme na sever do Poľska.

Moje plnenie Veľkého činu „Kúpanie sa v 200 riekach a jazerách“ sa už blížilo k záveru, a tak som sa počas cesty vyšpliechal v niekoľkých väčších riekach, čím nebola vždy nadšená osádka v aute. Nakoniec sme predsa len dorazili do srdca Bialowieského národného parku, do mestečka Bialowieža, v ktorom sa nachádza aj pekné prírodopisné múzeum.

Naše prvé stretnutie so zubrom

Bialowieský park je rozlohou malý. Stanovať sa tu dá len na vyhradených miestach v kempoch a ak na divoko, tak len s maximálnou opatrnosťou a bez ohňa, aby vás neodhalila stráž. Hneď po príchode sme sa vydali do lesa, ktorý sa od tých našich slovenských lesov dost líšil. Prvé, čo ma ohúrilo, boli krásne vysoké a statné listnaté stromy. Dôstojnosť im v značnej miere dodával aj všadeprítomný lišajník, ktorý zároveň významne umocňoval dojem pralesa. Pod veľikánmi rástla čerstvá tráva. Les bol svetlý, takmer v dokonalej rovine. Len

jedným smerom naklonené vodné rastliny v tmavých rašelinových potôčikoch nám dávali vedieť, ktorým smerom vlastne tečie voda. Pre nás, ktorí sme zvyknutí žiť v hornatých oblastiach Slovenska to bola rarita. V snahe uvidieť zubrov, vybrali sme sa na obchádzku

krížom po lese. Nakukovali sme aj cez vysokú zubriu oboru, ale v ten deň nám nebolo súdené vidieť ich. Na druhý deň ráno sme zamierili opäť do mestečka Bialowieža. V tom sme úplne nečakane uvideli statného zubra prechádzať cez cestu popred naše auto. Bol to majestátny býk – samotár. Po zastavení auta sme sa opatrným približovaním dostali k nemu na vzdialenosti necelých 20 metrov. Bol to jeden z našich najhlbších zážitkov a verte, nikto z nás by nechcel mať v tú chvíľu tu hordu mäsa poštvanú proti sebe.

V Bialowieskom pralesi žije v súčasnosti okolo 300 zubrov. V menšom počte žije niekoľko zubrov aj hneď za hranicou v Bielorusku. Bieloruské lesy však už nie sú tak chránené a ich rozloha v dôsledku zlého zaobchádzania stále klesá.

Indiánsky tábor pri bobrej hrádzi

Z Bialowieského pralesa sme sa vybrali ďalej na sever. Pri vodnej nádrži Siemianowka sme si urobili prestávku s ornitologickou vychádzkou a pokračovali ďalej. Ako sme tak išli hlavným ťahom do Bialystoku, uvideli sme priamo pri ceste indiánsku osadu s desiatimi týpí a typickou indiánskou saunou. Zaškrípali brzdy a hneď na to sme vystúpili, aby sme pozistovali, kto tu vlastne táborí. Celé táborisko bolo oplotené. Štekajúci pes privolať ku bráne chlapa oblečeného v rifliach a tričku. „Zatvorené, dnes nič neukazujeme“, odkázal nám v poľštine muž s dlhým zapleteným vrkočom spoza brány.

Keď sme mu povedali, že sme zo Slovenska, a že sa poniektorí zaujímame o euroindiánov, brána sa nám razom dokorán otvorila a on nás začal sprevádzať po svojom letnom sídle. Bol to vlastne akýsi indiánsky skanzen, ktorý už po niekoľko rokov otvára vždy na jar. Keď príde jeseň, zbalí všetky týpí a nasťahuje sa do neďalekého domu. Počas jedného roka sa do skanzenu príde pozrieť cez desať tisíc detí, takže pri zariaďovaní interiéru týpí z praktických dôvodov po rokoch upustil od niektorých indiánskych autentických vecí. Napríklad kožušiny na zemi boli nahradené kobercami a klasická stanovina na týpí zas plachtou z umelých vlákien. Bol to však výborný rozprávač a pútavou formou nám vyrozprával aj to, ako lacno zakúpil bizónie rohy, nájdené niekde v Rusku na povale domu, z bizónov ulovených údajne samým Buffalom Billom priamo v Amerike! Mimochodom, rohy boli z väčšej časti farby bielej a podobali sa skôr na kravské.

Počas rozhovoru sme sa od nášho priateľa dozvedeli o množstve bobrov a bobrích hrázi v okolí. Popísal nám cestu k bobrej hrádzi vzdialenej len kilometer od jeho kráľovstva, a tak sme sa radostne vydali na cestu za bobrami. Človek by čakal, že bobry si vyberajú na stavanie svojich hrázi len väčšie potoky a rieky. Nie je to však pravda. To čo tam tieklo sa podobalo skôr pomaly tečúcej stoke, ktorej šírka bola sotva meter. Vybrali sme

sa dole prúdom. Alebo hore? Na tej rovine je to vlastne jedno. Proste sme šli smerom ako nám ukázal náš poľský priateľ. Po chvíli sme vošli do lesa a predierali sa hustým krovím popri malom potôčiku. Voda v ňom sa pomaly začala zdvíhať a my sme čakali, že už každú chvíľu uvidíme hrádzu. S pribúdajúcim rozšírením koryta pribúdalo aj blato. Postupne sa v blate objavovali aj bobrie stopy a na brehoch zase ohryzené stromy, z ktorých mnohé boli prekřížené ponad hladinu. Na brehoch sme natrafili aj na bobrie diery a moja takmer po kolená mokrá noha, vytiahnutá z jednej z dier, bola len výstrahou, aby sme si pri chôdzi dávali pozor kam šliapeme. Až skoro po sto metroch od vzdutia hladiny sme objavili samotnú hrádzu so šírkou sotva štyri metre. Bolo to skutočne majstrovské dielo. Hĺbku vody sme odhadli tak na dva metre. Bol to zase jeden z mojich najkrajších okamžikov, ktorý som si zapísal do svojej zbierky dobrodružstiev.

Rašeliniská – najpôsobilivejšie koberce

Po ceste sme si nenechali ujsť návštevu krásneho jazera Wigry. V poslednej dobe som veľa čítal o rašeliniskách a o ich nádherných kobercoch, no to čo som videl na vlastné oči vo Wigierskom národnom parku predčilo moje očakávania. Rojovníky, vachty, rašeliníky, rosičky, kľukvy, páperníky to všetko sú rastliny, ktoré sa dajú nájsť iba na rašelinisku podobnom tomu, ktoré sa nachádza pri jazere Wigry.

V kraji, kde vládnu mokrade

Cestou späť nás ešte čakala návšteva dvoch národných parkov – Bříebřanského a Narewského. Obidva si boli veľmi podobné. Na celom území bývalého Československa sa nenájdete tak obrovské územie chránených mokradí ako tam. Mokrade tam zaberajú plochu niekoľko desiatok ba až stoviek kilometrov štvorcových pozdĺž čiernych a lenivo tečúcich riek Biebr a Narew. Viem si živo predstaviť, ako to asi môže vyzeráť po niekoľkodňových silných dažďoch, kedy sa tieto rieky vylejú zo svojich korýt (podobnú situáciu som raz mal možnosť vidieť na východe Slovenska pri rieke Latorica, kde sa tento jav bežne opakuje aj niekoľkokrát v roku). Celé zátopové pásmo sa naplní vodou a z riek a mokradí sa stávajú obrovské jazerá. Aj z tohto dôvodu nenájdete v týchto mokrinách žiadnu usadlosť. Jediné stavby na ktoré tu natrafíte sú vysoké pozorovateľne, voľne prístupné pre každého pustovníka prechádzajúceho krajinou. Pod pojmom mokrad' si netreba hneď predstavovať, že sa brodíte po kolená vo vode. Cez

mokrad' sa dá prejsť aj suchou nohou, avšak väčšinou len po okrajových časťach. So znižujúcou sa vzdialenosťou ku rieke sa mokrad' postupne stáva pre človeka takmer nepriechodnou. V tejto, pre človeka málo dostupnej

oblasti je to pre milovníkov prírody skutočný raj. Dá sa tu pozorovať takmer neporušený obraz krajiny a vnímať rytmus života aký tu panoval pred stovkami rokov. Na jednom okraji mokrade nás uvítali breháre čiernochvosté. Z každej strany okolo nás bolo počuť ich mékanie, upozorňujúce všetkých naokolo „Pozor, sú tu votrelci!“. V čerstvej nízkej tráve bolo možné pozorovať ich nádherné sfarbenie, no naša prítomnosť im zjavne prekážala. Stále okolo nás pobežovali a poletovali, a tak sme im radšej vyšli v ústrety a pokračovali ďalej v ceste.

Mokrad'ový pútnik – los

Fredyho veľkým snom bolo vidieť naživo divého losa. Všade tam, kde sme mali možnosť dať sa do reči s nejakými ľuďmi, kládol im svoju otázku: „A loši tu jest?“ Miestny ľudia mu väčšinou dávali len malé nádeje, že nejakého stretne, ale viete ako to v živote chodí. Kto po niečom veľmi túži, splní sa mu to, ak pre to aspoň niečo urobí. A jeho túžba bola taká silná, že prvého losa sme uvideli obdobne ako zubra. Priamo pri asfaltovej ceste. Los bol od cesty vzdialený sotva sto metrov a v meter a pol vysokej tráve mu bolo vidieť iba hlavu a časť chrbta. Takto, úplne bez pohybu, stál zamaskovaný okolo päť minút a my sme si už skoro mysleli, že je

to len vyschnutý strom. Začali sme sa k nemu pomaly približovať, a keď zbadal, že jeho maskovanie nebolo dostatočne účinné, stratil sa behom pár sekúnd v húštine. Na rozdiel od zubrov sú totiž losy oveľa ostražitejšie. Nikdy by som nepovedal, že los môže tak rýchlo utekať v tejto spleti tráv. Je to jeho prirodzené prostredie a predpokladám, že okrem človeka tu v súčasnosti nemá žiadnych predátorov.

Počas našich mokrad'ových putovaní sme zažili veľa krásnych chvíľ. Veľmi pôsobivé bolo pozorovanie dvoch žeriavov popolavých, ktorých trúbenie sa ozývalo široko ďaleko. Nemenej zaujímavé boli pozorovania loviacich bocianov, rybárikov tmavých a čiernohlavých. Aj farebný kontrast rastlín, purpurovočervenej kukučky a zlatožltých iskeríkov mi navždy ostane vrytý hlboko do pamäti.

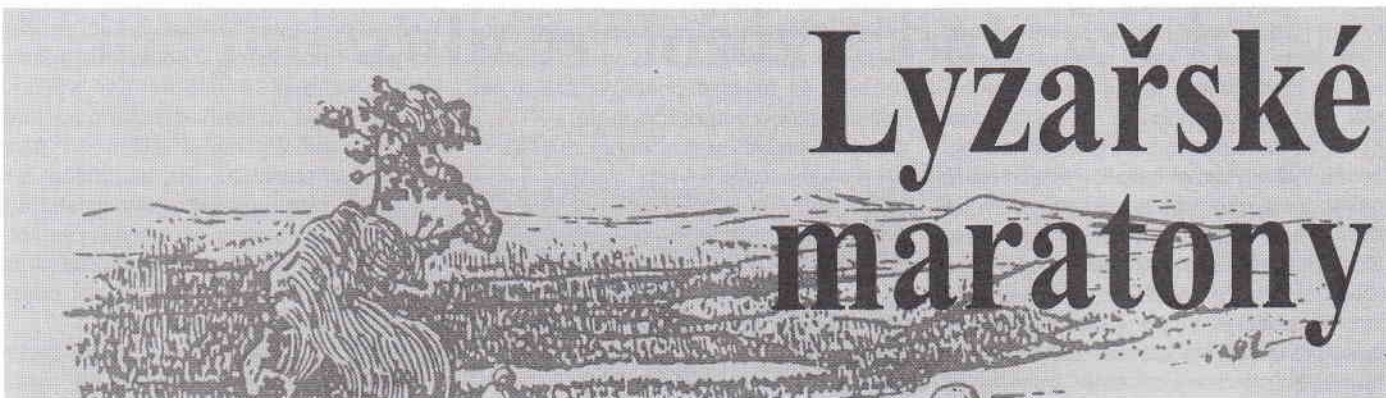
Naše pozorovanie prírody bolo oveľa pútavejšie aj vďaka Janovi – profesionálnemu ornitológovi a botanikovi, a tak sme naše hlavy mali plné nových názvov rastlín a tráv. V ušiach nám ešte dlho zneli sonety všetkých tých spevavcov, ktoré sme počas našich prechádzok stretávali.

Čo by ste si do mokradí určite nemali zabudnúť zobrať je dobrá nepremokavá obuv a repelent, alebo sieťka proti komárom. Počas teplých májových večerov tam totiž bolo už toľko komárov, že nám nepomáhala ani „partizánka“. A tak večerný spev slávikov v blízkom vrbovom kroví a vzdialený škrekot žiab sme si mohli vychutnávať iba v našich stanoch.

Cesta späť

Naša výprava sa pomaly blížila k záveru a čakala nás už iba niekoľkohodinová cesta späť autom. Hlavy sme mali plné nezabudnuteľných zážitkov a na polojasnej oblohe v diaľke viseli bieločierne krásne kontrastné mraky, aké som pred tým videl iba v Škandinávii. Keď mi bude dlhšie chýbať pohľad na všetku tú krásu, vyberiem sa tam opäť. Vyberiem sa znovu prežiť pár dní v kraji, ktorý je síce podobný niektorým našim slovenským zákutiam, avšak vďaka väčším rozlohám nám poskytuje aj väčšie možnosti rozjímania a poznávania.

Jaroslav Zacher – Jačko,
kmeň Ďaleká cesta

1N6 – DÁLKOVÝ LYŽAŘSKÝ ZÁVOD

Zúčastní se veřejného dálkového závodu na více než 40 km a dokončí v ho v časovém limitu – ČIN
Zúčastní se 3 takových závodů, pokaždě na jiném místě – VELKÝ ČIN.

Pro rozhovor na toto téma bychom mezi námi asi jen těžko hledali někoho zasvěcenějšího, než Karla Dolečka – Sýce z kmene Wahpeton (ročník 1933). Jeho vášeň k běžkám ho už během jeho života přivedla na start mnoha takových závodů. Letos například již po devětatřicáté absolvoval u nás asi neznámější lyžařský závod, totiž Jizerskou padesátku. Ale ani jeho manželka Mila nezůstává pozadu, ta má za sebou třeba jen v Jizerkách už přes dvacet startů na trati 25 km.

Sýci, co člověka vůbec táhne k účasti na takovém závodě?

Tady rozhodně nelze hledat jen nějakou zimní romantiku, tohle je výzva, zda člověk něco dokáže. Startovní kotelně, kde se mísí rychlé a odhodlané mládí s neuvěřitelnou vytrvalostí a houževnatostí veteránů, všichni ti horolezci, orientační běžci, cyklisti, vodáci, ale třeba i jen obyčejní příznivci běžkaření, to vás nenechává na pochybách, že se zúčastňujete něčeho velkého a nevšedního. Závod vás svojí atmosférou dokonale pohltí a vy pak v cílové rovině usilovně bojujete být třeba jen o třicetapadesáté místo. Samozřejmě, že je v tom také kus radosti, že v davu kolem sebe opět vidíte staré známé tváře, některé třeba už i po dvacáté. Nejúžasnější však je, že závod je dokonalou zkouškou vaší vůle a odolnosti, konec konců při padesátce překonáte vzdálenost třeba z Prahy až do Kolína. A když dorazíte do cíle, vaši mysl naplňuje příjemný pocit, že ještě nepatříte do starého železa a to dává člověku tu správnou chuť do života.

Jaké jsou vůbec u nás podmínky pro splnění výše uvedeného orlího pera?

Myslím, že celkem dobré. Veřejných závodů nad 40 km je u nás hned několik. Předně je to Jizerská padesátka – memoriál České expedice do Peru – Huascarán. Je to náš nejstarší závod, od roku 1969 se letos běžel již 38. ročník. Dále pak Orlický maratón (42 km), Jesenická sedmdesátka, Krkonošská

sedmdesátka, Šumavský maratón (42 km) – jeho trasa probíhá v jednu chvíli takřka na dohled od naší základny na Filipově Huti. Stejně tak mohou doporučit i další podobné závody, kterých jsem se také zúčastnil. Ty jsou mnohdy jen kousek za hranicemi našeho státu, například na Slovensku Biela stopa (48 km) – Kremnické vrchy, v Polsku Bieg Piastov (50 km) – Krkonoše, v Německu Bodenmais (50 km) – Bavorský les, v Rakousku Dolomitenlauf (60 km) – hranice s Itálií. Samozřejmě jsou i v dalších zemích, jako je Francie, Itálie, Es-tonsko, Finsko, Norsko, ale hlavně Švédsko s tím úplně nejslavnějším závodem na celém světě Vasaloppet.

Těch závodů je spousta, jsou v různých délkách, určené třeba jen pro klasický nebo i volný lyžařský styl. Dokážete si představit, že během zimy na naší polokouli prakticky každý víkend proběhne alespoň jeden takový závod a to doslova od Japonska přes Evropu až po Kanadu. O oblíbenosti tohoto sportu svědčí i to, že dokonce už vznikla jakási náročnější obdoba našeho orlího pera, tzv. odznak „Worldloppet Gold Master“. Může jej získat ten, kdo se zúčastnil alespoň deseti závodů (nad 40 km) pokaždě v jiné zemi z toho jednou i na jiném kontinentu. Pro našince (a mezi Čechy jsou už i takoví) by asi byly dostupnější podmínky tzv. odznaku „Euroloppet“, zde stačí absolvovat jen šest z dvanácti vybraných evropských závodů.

Jak se vlastně člověk může takového závodu zúčastnit?

Je to celkem jednoduché. Musíte být v dobrém zdravotním stavu, v slušné kondici a mít dostatek zkušeností s běžkováním. To vše se dá snadno ověřit pokusem při splnění podmínek Činu 1N2 – VYTRVALOST NA LYŽÍCH (za den: muži 65 km, ženy 50 km). No a pak už stačí jen chuť a trochu té odvahy. Většina informací o závodech, včetně jejich termínů, je dlouho dopředu vyvěšena na internetu. Nedoporučoval bych spoléhat

se na to, že se přihlásíte až teprve přímo na startu. Obecně platí, že čím dříve se člověk přihlásí, tím větší má jistotu, že bude do startovní listiny vůbec zařazen (počet přihlášených je často omezen). Zároveň se hned zaplatí startovné (např. na Jizerské padesátce se do září platí jen 700 Kč a pak až do konce roku už 1200 Kč; na Šumavský maratón vám bude stačit zhruba 350 Kč). Ze startovního má pak každý závodník hrazeno občerstvení během závodu a jídlo v cíli. Dále jsou zajištěny vyhřívání stany na převlékání, je tu i služba pro uložení osobních věcí, které jsou v případě, že je to nutné převezeny ze startu do cíle. Někde je nabízena možnost využít zdarma servisu pro mazání lyží, musíte ale přijít včas. Část peněz je použita na ostatní služby (sociální zařízení, technika, úpravy tratí atd.).

Jak to vypadá na startu?

U závodů s velkou účastí je ideální být na startu raději půlhodinku předem (u menších stačí čtvrt hodiny), to abyste se včas zaregistrovali a vyfasovali startovní číslo. Zároveň budou označeny vaše lyže, protože pravidla nepripouští žádnou výměnu lyží během závodu. Jinými slovy, jak jste namazali – tak i pojedete, samozřejmě můžete přemazávat během závodu, ale čas vám běží. Pokud zlomíte hůlku a je to celkem běžné, můžete si ji třeba od některého diváka půjčit, nebo prostě doběhnete jen s jednou, to pravidla dovolují. Na startu se musí závodníci zařadit postupně podle přidělených startovních čísel. Ta se získávají dle vašich výsledných časů z předchozích závodů – čím lepší časy, tím více v předních řadách (tzv. vlnách). V první vlně většinou startují jen vrcholoví sportovci. V dalších pak už všichni společně – muži i ženy, všechny věkové kategorie dohromady. Jednotlivé vlny jsou mezi sebou odděleny. Někdy startují všechny najednou, jindy s malou ztrátou vyráží jedna za druhou, tady hodně záleží na prostorách startu.

Na startu

Hromadný start

A co vlastní závod?

Celá trasa bývá nejčastěji okružní, to aby start i cíl byly ve stejném místě. Běžně jsou na celé trati nachystány nejméně dvě stopy vedle sebe, někdy více, záleží na počtu účastníků.

Jedním z nejnáročnějších úseků je právě start. Tam totiž najednou vyráží i stovky závodníků a tak je logické, že je nouze o místo. Pokud nebudeme být v cíli opravdu mezi prvními, je dobré postupovat uvážlivě a nechat urputníky vyrazit. Nejde přeci o sprinterskou trať. Lépe ztratit pár vteřin na startu, než se nechat zranit a nebo pro zničenou lyži nedokončit závod. Na svém dobrém umístění můžete pak ve větším klidu zapracovat, až když se běžci více roztáhnou.

Zhruba v polovině trati bývá tak zvaný „časový uzávěr“. Pro toto místo je v závislosti na kvalitě sněhu a počasí předem stanoven časový limit a po jeho uplynutí nejsou později dorazivší lyžaři puštěni dále. Tito závodníci jsou pak pořadatelé dopraveni do prostoru cíle.

Na trati jsou zhruba po 10 km malé „občerstvovací stanice“, kde je možné doplnit kalorie a tekutiny. Je to většinou řada stolů podél trati, zde je k dispozici rozporcované ovoce (banány, pomeranče), též nachystané kousky čokolády, tatraneč a podobně. Obsluhující personál vám do plastových kelímků rozlévá teplé nápoje – čaj, iontový nápoj, ale třeba i polévkový vývar. Je dobré se zde příliš dlouho nezdržovat, vznikají tu pak zbytečné skrumáže. Vyberte si něco a raději popojedte kousek dál. Pokud vše dopadne dobře a vy šťastně dorazíte do cíle, pocítíte asi značnou únavu. Dejte pozor na prochladnutí, nejlépe je rychle vyfoukat zpět váš pytel s oblečením a převléknout se. Pak můžete využít občerstvovacích služeb, kde vám poskytnou teplé jídlo a doplníte tekutiny.

Změřené časy jsou vyvěšovány průběžně ihned. U velkých závodů bývá

druhý den na internetu zveřejněna kompletní výsledková listina rozdělená dle věkových kategorií (do 40, 50, 60, 70, 80 let). Snad jen pro představu, na Jizerské padesátce jsou nejlepší časy mužů lehce nad 2 hodiny a ženy je mají o 20–30 minut delší. I ty nejdelší časy však nepřekročí 7 hodin. Nejstarší muži bývají třeba i ročník 1929 a klidně dosahují časů okolo čtyři a půl hodiny. A vyskytují se zde idámy málem sedmdesátileté s časy kolem pěti hodin.

Jak se nejlépe připravit?

Bez tréninku to nepůjde. Před závodem byste měli mít naběháno alespoň 200 km. Vzhledem k tomu, že některé závody jako třeba Jizerská padesátka jsou hned na začátku ledna, je to někdy pěkná honička vůbec něco natrénovat. Ale není nic neobvyklého, že zde už někteří, podotýkám amatéři, mají naběháno 500 a více kilometrů. Pokud však nějak kondičně běháte delší trasy během celého roku (já například orientační běh) a jste-li dobří lyžaři, dá se to zvládnout. Navíc také nemusíte hned absolvovat 50 km, pro začátek může stačit i nějaký kratší veřejný závod, třeba jen 20–30 km.

A co nějaké rady?

Je dobré si předem rozvrhnout svoje síly na jednotlivé úseky celého závodu. Rozhodujícím faktorem není jen vlastní kondice, ale hlavně výškový profil trati, tedy kde jsou jak velká stoupání či sjezdy, případně rovinky a občerstvovací stanice. Každému totiž vyhovuje něco jiného a ne každý je tak dokonale namakaný, aby to napálil systém start–cíl. Popis tratě je vždy dostupný předem. Jde většinou o tradiční trasu, občas s drobnými změnami, které jsou včas oznámeny. Ideální stav je, pokud se s celou tratí můžete seznámit osobně předem. Není-li to možné, rozhodně se poradte s někým, kdo už tento závod absolvoval. Vždy se totiž na trati najdou nějaká komplikova-

vanější místa, o kterých byste měli vědět. Jsou to veškerá zúžení trati, zejména v první části závodu, kdy jsou ještě všichni pěkně pohromadě, a tam často hrozí nebezpečí kolize. Samozřejmě, že stejně nebezpečné jsou i všechny prudší sjezdy – nejen vy, ale i někdo před vámi nemusí zvládnout rychlý sjezd a výsledná hromada lyží, hůlek a běžkařů snadno ukončí vaše naděje. Stejně záluďná mohou být i strmější stoupání – jestliže někomu ve velkém davu začnou prokluzovat lyže a nebo jen značně zpomalí, může při jeho předjíždění vzniknout opravdu pěkná mela.

Jak se stravovat před závodem?

Den předem se dobře a celkem pořádně najezte. Může jít i o hodně kalorickou stravu, někdo dá přednost sladkým jídlům, jiný si dopřeje pořádnou porci libového masa. Večeře už by neměla být příliš těžká. Důležitý je i dostatečný spánek.

Ráno před závodem už jen lehčí jídlo (hodně lidí věří na vločky či cornflaxy s mlékem nebo jogurtem). Já si klidně dám i dvě housky se sýrem a šunkou. Rozhodně však nezapomeňte na dostatek tekutin.

A co výstroj?

Samozřejmě, že definitivní volbu, co na sebe, ovlivní až stávající počasí, ale obecně doporučuji dodržet cibulový efekt. Tedy raději více vrstev tenčího oblečení, které lze podle potřeby postupně svlékat či oblékat. Dospod určitě funkční prádlo, které neškrtí, dobře dýchá a účinně odvádí pot. Přes něj jedno či dvě trika – opět funkční materiál. Navrch přiléhavou bundu a kalhoty z vhodného elastického materiálu. Rozhodně rukavice a hodí se i čelenka, sbírá pot a případně kryje uši a čelo. Také je dobré mít rozmyšleno, kam si případně budete odkládat vrstvy oblečení během závodu. Mně se osvědčila ledvinka kolem pasu, v té mám uloženu

Kolize po startu

i tenkou pertexovou ветrovku a kulicha pro případ ošklivého počasí. Můžete přibalit i nějaké to obinadlo. Pro akutní stav únavy se vyplatí mít po ruce nějakou kalorickou bombičku – bonbóny s hroznovým cukrem, hrozinky, banán, čokoláda, tatranka nebo přímo speciální energetické tyčinky. Případně se hodí mít s sebou špachtli k setření špatného vosku a nějaký ten vhodný lyžařský vosk ke správnému přimáznutí.

Na který závod za ta léta nejraději vzpomínáš?

Mezi ty opravdu nejlepší zážitky patří moje účast na nejznámějším závodě tohoto druhu – na **VASOVĚ BĚHU** ve Švédsku. Je to nejen nejstarší, ale také nejdelší závod na světě. Poprvé se běžel už v roce 1922 a letos bude již 81. ročník. Závod je pořádán na počest jedné historické události z roku 1520. Tehdy musel čtyřiaadvacetiletý král Gustav Erikson **Vasa** přejet v zimě co nejrychleji ze Sälenu do Mory. Hledal tehdy v Dalarnském kraji spojence, kteří by společně s ním bojovali proti Dánům za zachování svobodného Švédska. Tato trasa – celých 90 km – je i dnes zachována a motto závodu zní: „**Ve stopách předků k budoucím vítězstvím**“.

V cílovém městě Mora je pak kromě sochy krále Vasy na lyžích též i muzeum o historii celého závodu.

Vasův běh je ve Švédsku považován za jednu z hlavních sportovních událostí roku. Mezi závodníky bývají často různé významné osobnosti z jejich veřejného života, mně se například poštěstilo startovat přímo s jejich současným králem. O velké popularitě svědčí i to, že je možné celý závod sledovat v přímém televizním přenosu. Kamery jsou umístěny všude – na trati, na sněžných skútrech nebo také v helikoptéře. Součástí přenosu jsou i komentáře a rozhovory během závodu. Zájem o absolvování tohoto závodu se

rozhodně neomezuje jen na švédskou veřejnost. Vždy se zde objevují ve velkém množství i lyžaři z celého světa. Přestože je počet účastníků omezen, sešlo se nás na startu v roce 1986 asi 15 tisíc závodníků.

Ta ohromná masa lidí startovala najednou celkem v šestnácti vlnách. Kvůli bezpečnosti měli mezi sebou jednotlivé vlny oddělen větší prázdný prostor vymezený páskou a tak se stalo, že poslední vlna měla trasu závodu asi o 400 metrů delší.

Zhruba po prvním kilometru přejde startovní rovinka do prudšího stoupání. Tady se díky stopadesátimetrovému převýšení prvotní tempo tak zpomalilo, že se chvílemi tvořily i stojící fronty.

Závod se běží na konci února, to už je na severské poměry celkem dost denního světla. Teplota v 8.00 hod ráno byla mínus 16°C, přes den pak už bylo i tepleji mínus 3°C.

Trat' vede krásnou, mírně zvlněnou krajinou a lesnaté úseky se střídají s odkrytými pláněmi, z nichž jsou nádherné výhledy. Během závodu se též překonává několik zamrzlých jezer. Příjemné je, že až na několik menších stoupání celou cestu do cíle klesáte. Občerstvovačky byly asi po deseti kilometrech. Mezi klasickou nabídkou tekutin a potravin byla i zdejší naprostá specialita – jakýsi teplý a značně řídký borůvkový pudink. Často však šlo doplnit kalorie či tekutiny i u neoficiálních občerstvení, která tu měli nachystána přihlížející diváci, kteří postávali podél celé trati. Vzpo-mínám si i na jednu partu, která svým vzhledem a oblečením značně připomínala nefalšované motorkáře, kteří tu se svými sněžnými skútry parkovali uprostřed jednoho z jezer, bouřlivě povzbuzovali a samozřejmě, že i ze svého poskytovali občerstvení. Diváci byli úžasní, fandili úplně všem. A tak se díky malým vlajčkám umístěným na startovním čísle ozývalo i: „*Heja, heja Čeko!*“

Vzal jsem si s sebou malý foťák, s tím, že to nějak nepoženu a během

závodu snad zbude čas na nějaký ten dokumentační snímek. Ale ouha, nešlo odolat té báječné atmosféře a tak jsem bez focení upaloval stejně jako všichni ostatní. Na šedesátém kilometru jsem sice dostal pěknou krizi, ale z té mne pravděpodobně dostalo až hodně sladké kafe, které normálně vůbec nepiji. Do cíle jsem doběhl po necelých osmi hodinách, což vydalo na přibližně 5 500 místo. Vítězný čas u mužů byl asi 3 hodiny 45 minut a ženský přes 4 hod, což tak zhruba odpovídá i výsledkům v současnosti.

Vzhledem k brzkému stmívání byla závěrečná trasa do cíle na náměstí města Mora uměle osvětlena. Nad cílovou bránou byl ohromný displej, kde si člověk rovnou mohl přečíst svůj čas a pořadí v jakém dobiehal. Po závodě bylo pro všechny ve zdejších školách zajištěno převlékání. Tady na nás čekaly pytle s našimi osobními věcmi a k dispozici byly sprchy. V jídelně jsme měli přichystanou dobrou večeři. Druhý den pak v Moře vyšly zdejší noviny se stopadesátistránkovou přílohou, kde kromě kompletních výsledků byly i všechny nejzajímavější informace z letošního závodu.

Pokud by někoho lákalo navštívit tuhle Mekku všech dálkových lyžařů, není to až tak velký problém. Některé cestovní kanceláře u nás mají zajištění účasti Vasova běhu ve své nabídce. Přihlásit se musíte dostatečně dlouho do předu a počítejte s tím, že zápisné vyjde v přepočtu na 4 až 5 000 Kč a plus ještě peníze za dopravu s ubytováním.

Sýci, mockrát díky za rozhovor a přeji ještě hodně takových sportovních zážitků.

Petr Vilhelm – Willy

Závodníci na trati

„Sakra, chlape, tohle je IDITAROD! Kdyby to bylo snadný, účastnil by se tohohle zatraceného závodu úplně každé!“

Slova povzbuzení od jednoho z musherů.

GARRY PAULSEN

Závod bílou divočinou

Ještě během ledna to vypadalo, že se letos pořádné zimy asi ani nedočkáme, a tak v naději, že se vše zvrátí, sáhl jsem znovu po knize Garryho Paulsena, kterou vydalo nakladatelství Pavel Mervart roku 2003. Teď už je sněhu habaděj a já v prašanu konečně provětral i nové sněžnice. A až teprve teď, když jsem se vrátil ze zasněžené a sluncem zalité Šumavy, jsem dostal tu správnou chuť psát o knížce, která pojednává o jednom z největších závodů psích spřežení na světě.

Tu knihu mi půjčil kamarád Bobo a už jen jeho nadšený výraz byl zárukou dobrého čtení. Vzal jsem ji s sebou na ligový tábor a nakonec z ní jeden večer s velkým úspěchem předčítal. Hned se začal tvořit pořadník zájemců, kniha pak šla z ruky do ruky. No a mně potom nezbylo, než při vracení raději zajít do knihkupectví a koupit novou. Ta stará se však ani teď doma moc neohřeje, jen co dopíše tenhle text, už na ni čekají další.

Autor velice čtivě a hlavně vtipně vypráví svůj životní příběh o tom, jak se z obyčejného chlapíka odněkud z Minesoty stane účastník tak prestižního závodu jakým je aljašský Iditarod. Začínal se čtyřmi psy a starými saněmi. V zimě je používal ke svázení dřeva na topení do srubu a taky k loveckým vyjížděním po okolí. Sám o tom říká: „Krása zasněžených lesů a nepopsatelná radost z pohybu v nich je příliš lákavá, než aby se dala ignorovat. A tak jsem čím dál častěji se psy vyrážel jen tak pro radost. Chtěl jsem být součástí lesa.“ Nebylo nic neobvyklého, když takový výlet trval tři a více dní. Na těchto cestách prožívá stále silnější souznění nejen s okolní přírodou, ale hlavně se svými psy. Čím více času s nimi tráví, tím více jim rozumí, až se v něm nakonec vzedme touha zkusit se spřežením i něco opravdu velkého. Cestu za svým snem si prošlapává dost drsným systémem pokusů a omylů. A jedině díky jeho kuráži, vytrvalosti a optimismu sám nakonec stane na startu 1 875 km dlouhé trati, která vede z Anchorage do Nome. Během závodu se ze zelenáče odněkud z jihu postupně stává zkušený „musher“, kterému se nakonec podaří dosáhnout cíle. Četba je to strhující, o napínavé pasáži není nouze a ani milovník divočiny nepřijde zkrátka. Ale opravdu nejvíc se toho dozvíte o tažných psech a všech těch drsných podmínkách tam daleko na severu.

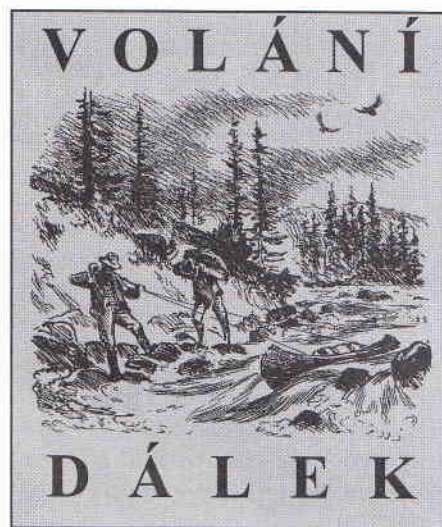
V létě jsem uskutečnil s velkým týmem svoji první vyjížděku. Její výsledek mne měl varovat. Rozhodl jsem se, že si uděláme delší okruh – zkusíme pětáctýřicet kilometrů. Nebyla to žádná zvláštní dálka, ale přece jen to mohla být dlouhá cesta, a tak mě napadlo, že bych si s sebou mohl vzít pár věcí. Naložil jsem tedy na vozík batoh, krabici psiho žrádla, stan, smotanou plachtu, zimní bundu – kdyby se ochladilo, hrnce a pánev na vaření, malou sekeru, rámovou pilu, lucernu, půl litru paliva do ní a také velký vaříč se dvěma hořáky. Vypadal jsem a chrastil jako velké železářství.

Chtěl jsem zapřáhnout celkem třináct psů. Lehkou tříkolku jsem přivázal ke stromu s pomocí silného provazu. Nejméně čtyřikrát jsem zkontroloval speciální uzel, který se dá rychle povolit. Psi byli jako pominutí. Cookie jsem zapřáhl do čela, a pak jsem připřáhl i ostatní. Psi štěkotem povzbuzovali jeden druhého, a než jsem zapřáhl desátého, nedalo se v tom rámsu skoro vydržet. Nakazil jsem se nedočkavostí a pospíchal, abych co nejdříve zapřáhl zbylé tři a my mohli vyrazit. Zbýval už jen jeden – Devil. Když jsem se po něm natáhl, chňapl po mně. Ukápla mi trocha krve, ale bylo jí méně než obvykle, takže jsem si pomyslel, že začínáme být přátelé. Když jsem ho zapřáhl, přešel jsem k tříkolce a postavil se do ní. Zamával jsem své manželce Ruth, která mě pozorovala ze dveří srubu, a škrabnutím jsem povolil uzel, jímž jsme byli upoutáni ke stromu.

Myslím, že během jízdy přes dvůr se kola tříkolky nedotkla země víc než dvakrát. Zatímco jsem vzadu pohlížel jako potrháná fangle, dorazili jsme až na konec dvora k výjezdu, kde bylo třeba zahnout na silnici.

Psi zatáčku zvládli bez problémů. Tříkolka začala také zatáčet, jenom já jsem se zapomněl naklonit do vnitřního oblouku a vozík se převrátil. Podle mého odhadu se pak převrátil ještě nejmíň dvěstě- nebo třístokrát. Když se mi podařilo ohlédnout, zjistil jsem, že to za mnou vypadá, jako by na silnici vybuchl obchod se smíšeným zbožím, a pokoušel jsem se rychle něčeho zachytit.

Ani nevím, jak se mi to podařilo. Zřejmě jsem za nic na světě nechtěl dopustit, abych psy ztratil jako tenkrát při vyjížděce s kolem. A tak mě mé spřežení vláčelo vzhůru nohama na převráceném vozíku dál a dál.

Až po šesti kilometrech se mi podařilo obrátit vozík zpátky na kola. Mezitím se ale ulomilo držadlo, a tak jsem neměl nic, čeho bych se držel, kromě ovládacích provazů. Ke vše-mu jsem byl skoro nahý, protože za tu chvíli, co mě psi táhli po zemi, jsem měl šaty na cáry. Za necelé dvě a půl hodiny jsme urazili skoro padesát kilometrů a po celou tu dobu jsem ani na chvíli nebyl pánem situace.

I při následujících vyjížděkách jsem si vždy odnesl kus dvorku na obličej, na zadku, na zádech či na břiše. Spřežení mě vláčelo kilometr, dva, tři. Nejmíň osmkrát či desetkrát se mi psi zaběhli, a když jsem je hledal, nachodil jsem dvacet, třicet, jednou dokonce pětadesát kilometrů. Vozík se pokaždé jízdy rozbil. Vypůjčil jsem si svářečku a prakticky každou noc ho spravoval. Každý farmář v okruhu šedesáti kilometrů mě už znal. Říkali mi „Ten bláznivěj mizera, co si neumí udržet své psy!“

Při jednom ze svých výjezdů jsem měl v kapse zápalky. Když jsme vyrazili a spřežení mě opět vleklo po zemi kolem dveří srubu, zápalky se vznítily. Zářil jsem jak meteorit a vykřikoval cosi o tom, že mi hoří kalhoty, zatímco Ruth se svíjela smíchy.

Myslel jsem, že chyba je někde ve mně, když jsem pokaždé už ze dvora vyjížděl napůl mrtvý. A pak jsem jednou uviděl záběry psiho spřežení, které se v Kanadě připravovalo na Iditarod. Bylo v něm patnáct psů velikostí srovnatelných s mými. Táhli však auto. Celé auto! V něm seděli dva lidé a smáli se do kamery. I já v té době jezdil s patnácti psy, z nichž už sedm bylo v plné síle, ale s vozíkem vážícím nanejvýš pětadesát kilo. Jejich stejný počet psů tahal něco co vážilo víc než tunu. Tak proto se smáli, na rozdíl ode mne, který jsem měl při jízdě v obličejí spíš hrůzu.

Je to jasné, potřebuji nějaké staré auto, hlavně aby mu dobře fungovaly brzdy!

Petr Vilhelm – Willy

Kterak poznat strom v zimě

Zimní les mě vždycky fascinoval. Na pozadí bílého sněhu se ostře v nízkém zubatém sluníčku rýsují kmeny stromů po prudké vánici jakoby podle pravítka rozdělené na dva bílou čarou navátého sněhu. Některé ze stromů si halí svou korunu ještě do loňského listí, jiné statečně nastavují mrazu a větru holé větve. To je doba, kdy pokaždé zatoužím je poznat, vědět, který z nich je lípa, který je dub či buk. Pro ty z vás, kteří byste se je také chtěli naučit, ať už patříte ke kamarádům, kteří se rádi toulají zimní přírodou nebo k těm, kteří by si snad chtěli splnit čin **2L4 Dřeviny v zimě: Určí v přírodě naše listnaté stromy či keře podle pupenů, kůry nebo tvaru koruny. 10 čín, 20 velký čín**, mám několik postřehů, které mi v poznávání stromů v období bez listů či květů hodně pomohly.

Ve většině atlasů nebo i klíčů našich dřevin je nakreslen strom v létě s typickou korunou, jejíž tvar je víceméně stálý i v zimním období po opadání listů. Pro začátek je to dobré znát, ale postupem času zjistíte, že tvar koruny stromu rostoucího na volném prostranství je jiný než u stromu, který roste v tzv. zápoji, tedy ve společnosti dalších stromů (lese, husté aleji apod.) Jinak vypadá mladý stromek, který se teprve vytahuje do výšky, jinak letitý strom. Totéž platí pro barvu a vzhled kůry nebo borky. **Jedním z nejdůležitějších a i nejpřesnějších rozpoznávacích znaků je tvar, postavení, barva a celkový vzhled pupenů, případně celé větvičky s listovými jizvami (místa, kde před opadnutím rostl list), s barvou nebo i průřezem.**

Haló, ještě neodkládejte svůj Bizoní vítr! Zkuste si přečíst můj článek až do konce. Uvidíte, že to není tak složité, jak se na první pohled zdá, a hlavně – zkuste začít s něčím jednoduchým, co dobře znáte. Já například, když čekám ráno na autobus, se dívám každý den na lipové stromořadí a všímám si tvarové různosti korun jednotlivých lip, typického zalomení větviček i kulovitých pupenů. Nebo když se vracím domů od autobusu, brouzdám se spadáným listím javorů a platanů (já vím, ty druhé nepatří mezi naše původní dřeviny, ale tohle je příklad pozorování a nenásilného učení!), zvednu oči a podívám se na kmen původního majitele a ještě výš do jeho koruny. A když tohle děláte třeba 14 dní denodenně, to by v tom byl čert, aby se Vám něco nevyrylo do paměti.

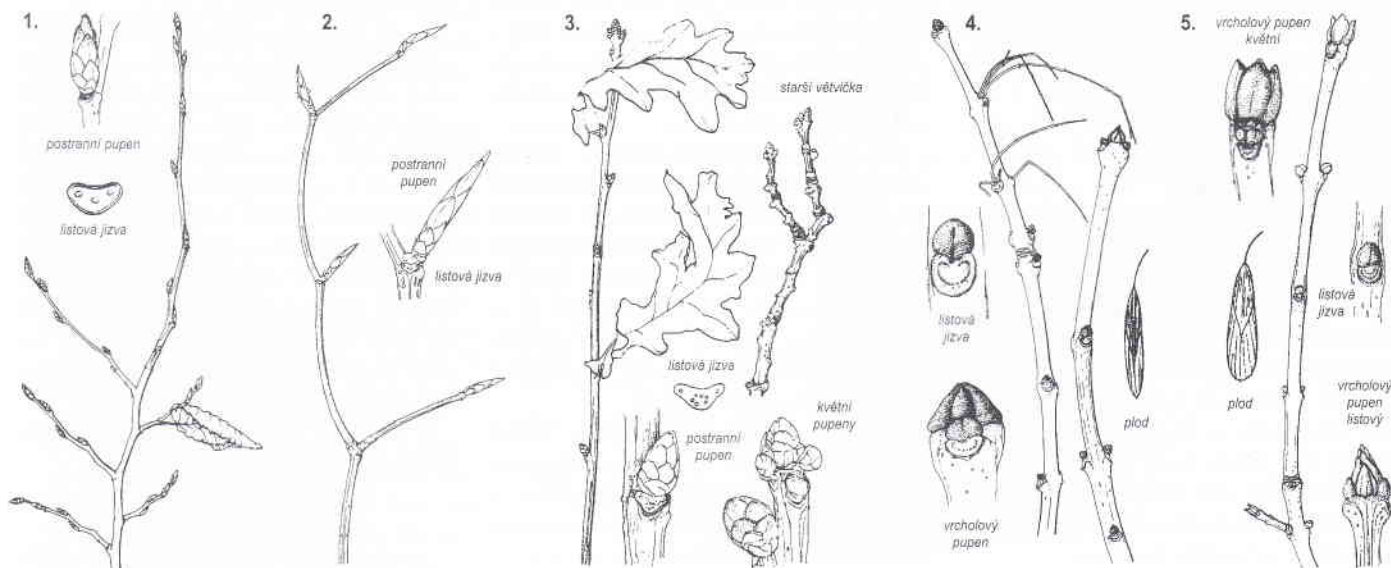
U nás rostou i listnaté stromy, které většinou neshazují na zimu listí, to jen uschne, změní barvu a spadá až s rašením nových listů na jaře. Jsou to především buk lesní, duby a někdy i habr, i když samozřejmě můžete potkat i holé exempláře. Jak tyto tři základní dřeviny od sebe poznáte, pokud budou bez listů? Nejprve o každém stromu trochu popovídám a na konci článku se pokusím srovnat jednotlivé znaky tak, aby vám to co nejvíc usnadnilo pozorování v přírodě.

1. Habr obecný (*Carpinus betulus*) má šedavou kůru s charakteristickou kresbou tmavších podélných pruhů na světlejším podkladě, kmen většinou není rovnoměrně zaoblený. Já habrům říkám důvěrně „svalovec našich lesů“, protože na jeho kmeni jsou vidět dlouhé „svaly“, jakoby chodil denně do fitka. Často na kmeni vyrůstají větvičky. Pokud by vám tento charakteristický znak nestačil, podívejte se na větvičku. Jsou na ní protáhlé kuželovité pupeny asi 1 cm dlouhé, kryté zelenohnědými trochu osrstěnými šupinami, květové pupeny jsou větší. Jsou přitisknuté k větvičce. Pupeny a posléze i listy mají na větvičce dvouřadé střídavé postavení, to znamená, že to vypadá, jakoby obtáčely větvičku v dlouhé spirále.

2. Buk lesní (*Fagus sylvatica*) má světle šedou až stříbrnou kůru, je hladká, na starých stromech je někdy rozpukaná. Často jsou na kmeni patrné černé jizvy po větvičkách. Většinou je barva kůry dostačujícím znakem pro určení, pokud si to chcete potvrdit, pak se podívejte opět na pupeny. Naučíte se je rozpoznávat velice brzo – jsou nejdelší z našich listnáčů. Měří až 2 cm, jsou vřetenovitě protáhlé, odstávají od větvičky a mají skořicovou barvu. Na větvičkách vyrůstají střídavě, to je, že jeden roste doprava a druhý kus nad ním zase doleva. Mladé stromy si navíc často ponechávají staré listí i přes zimu, to má pak měděnou barvu.

3. Dub (*Quercus*) lze v zimní období těžko rozeznat jeden druh od druhého, proto popíšu

jen charakteristické znaky, podle kterých odlišíte duby od ostatních listnáčů. Koruna samostatně rostoucích dubů je impozantně rozložitá se silnými větvemi tvořícími jakási patra. Kůra bývá v mládí hladká a šedá, později rozpukaná v načernalou borku. U většiny druhů dubů zůstávají listy dlouho do zimy, někdy je stromy shazují až na jaře s rašením nových. Pupeny dubů jsou většinou kulovité (široce vejčité) a na vrcholu zaoblené, postavení je střídavé. Na vrcholu větvičky sedí pupeny tři, z nichž prostřední je větší. Starší větvičky bývají hodně kostrbaté, já mám zase takové přirovnání – připomínají ruce s revmatem pokrivenými prsty. Pokud byste přeci jen chtěli od sebe poznat dub letní od zimního, pak tady jsou základní znaky: letní má pupeny odstávající a kulatější, zimní je má přitisknuté a delší.

4. Jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*) – bych já osobně zařadila na třetí místo ve snadnosti určování, hned za habr a buk. Má šedou kůru, zpočátku hladkou, stromy starší 35 let mají mělce podélně brázditou šedou borku. Letorosty jsou silné, přímé a u pupenů smáčklé. Neomylným určovacím znakem u tohoto stromu jsou pupeny. Jsou vstřícné, podobně jako u javorů, ale o hodně větší a mají černohnědé obalové šupiny. Na konci větévky jsou většinou tři pupeny, z nichž prostřední je největší, čtyřhranný a zašpičatělý, postranní jsou polokulovité. Pod každým pupenem je zřetelná velká, polokruhovitá listová jizva (v místech, kde vyrůstá list). Dobrým znakem jsou zbylé uschlé loňské křídlaté nažky, které mají u jasanu ztepilého úzký lem. Vytvářejí totiž na stromech v převislých latách mnohdy až do jara. (Když se je naučíte poznávat, máte „zaděláno“ na další čin z přírody!)

5. Jasan zimnář (*Fraxinus ornus*) – má vrcholový pupen, na rozdíl od jasanu ztepilého, šedý, větší a kuželovitý, postranní pupeny jsou malé, kulovité, přisedlé, světle hnědé a plstnaté. Větvičky jsou zelenavě šedé, lesklé, někdy oblé a někdy víceméně čtyřhranné. Listová jizva je půlměsíčitá. Kůra jasanu zimnáře je v mládí opět šedá, ale později bradavičnatě drsná. Plodem je opět křídlatá nažka, tentokrát ale tvaru obvejčitého (to už víte, že je nahore širší než u stopy).

6. Javor mléč (*Acer platanoides*) – mladé stromy mají hnědavou kůru, na které se záhy tvoří světlejší pukliny a později se objevuje hnědočerná, slabě podélně rozpukaná borka. Obvejčité (tzn. v horní třetině nejširší) pupeny i větve mají vstřícné postavení, to znamená, že vyrůstají vždy dva (dvě) proti sobě. Javor mléč má šupiny pupenů zbarveny červenohnědě a postranní jsou přitisklé k větvičce. (Když nás Sokol učil barvu pupenů javorů, Willy vymyslel fantastickou mnemotechnickou pomůcku: po mlíku má průjem, takže javor mléč má hnědé pupeny. Inu, pro zapamatování dobré.)

7. Javor horský – klen (*Acer pseudoplatanus*)

– má kůru do věku asi 50 let hladkou a šedou, později se tvoří tmavošedá, mělce rozbrázděná borka, která se deskovitě odlupuje, čímž se odkrývají světle šedé části mladé kůry. Kmen pak vypadá jakoby pokrytý šindeli. Vejčité (tzn. dole širší než nahore) postranní pupeny odstávají, mají zelené obalové šupiny a jsou postaveny také vstřícné jako u javoru mléče.

8. Lípa srdčitá (*Tilia cordata*) – tento náš národní strom by se měl naučit poznávat každý. Má nádhernou zašpičatělou korunu, jejíž tvar mi připomíná obrácené srdce nebo lipový list. Volně rostoucí lípy mají krátký kmen, rostoucí v zápoji mají kmen dlouhý a korunu vysoko nasazenou. Kůra v mládí bývá hladká a hnědošedá, později šedavá až tmavá s mírně rozpukanou borkou. Lípu poznáte nejlépe při pohledu zdola do koruny. Nad vámi se rozprostou jednotlivé větve, jejichž větévky jsou jakoby mnohokrát zalomené a vytvářejí tak obrazec připomínající pavučinovou žilnatinu. Je to tím, že na starších větvičkách v místě každého pupenu se další část větvičky odchyluje téměř v pravém úhlu. Pupeny lípy jsou vejčité, drobné a jen asi o polovinu užší než jak jsou dlouhé. Vyrůstají na větvičce střídavě dvouřadě. Dobrým poznávacím znakem je i „třepivost“ ulomené větvičky. Dá se snadno rozklepat do kartáčku. Pro začátek vám hodně pomohou zbytky plodů, které někdy přetrvávají na stromech až do jara.

9. Třešeň ptačí (*Cerasus avium*) – případně nějaká jiná třešeň se dá také poměrně snadno poznat, pokud trháte každoročně „barborky“. Kůra bývá v mládí červenohnědá a hladká, ve stáří se mění v šedohnědou borku, která se odlupuje v tenkých pásech nebo šupinách. Ale i na starých stromech, na jejich mladších větvích, vždy najdete příčné lenticely (čočinky – bradavičnaté útvary na kůře, které umožňují výměnu plynů). Vypadá to, jakoby byla větve pořežaná krátkými jizvičkami. Druhým rozpoznávacím znakem jsou zkrácené větvičky, na kterých sedí několik pupenů. Odborně se

jim říká brachyblasty. Listové pupeny jsou vejčité kuželovité a zašpičatělé, květové jsou zaokrouhlené.

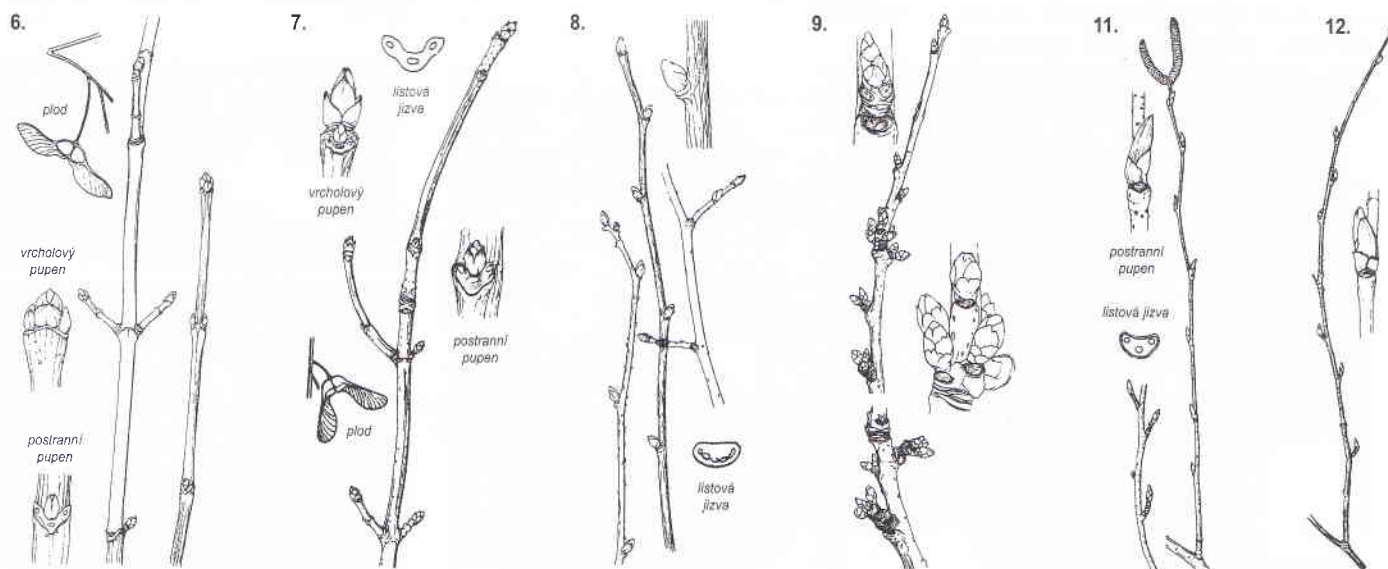
10. Třešeň višeň (*Cerasus vulgaris*) má na rozdíl od třešně větvičky protáhlé, tenké a převislé. Často jsou pokryty popelavým povlakem. Pupeny jsou podlouhle vejčité. Višeň jsem uvedal jen jako nadstavbu, kdyby si někdo chtěl být jistý, že si tyto dva stromy nepopletl. Višeň totiž není náš původní strom, pochází ze západní Asie.

11. Bříza bradavičnatá (*Betula alba*) – se určí velmi snadno, a to podle barvy kmene. V mládí na kmenu a na starších větvích je kůra bílá s prstencovitě se odlupující borkou. Později se na celém kmenu vytváří načernalá borka. Asi není zapotřebí dalších znaků, jen si ji nesmíte splést s břízou pýřitou (12.), která si zachovává bělostnou barvu kmene po celý život, jen ve stáří vzniká pouze na bázi kmene načernalá borka. Bříza pýřitá má také mladé větvičky hodně chlupaté a šedohnědé, zatímco bříza bradavičnatá je má lysé a pokryté četnými voskovými bradavkami.

Popsala jsem deset našich stromů, jeden z Asie (višeň) a břízu pýřitou navíc, u kterých se dají snadno určit základní poznávací znaky. Pokud se vám podaří zvládnout těchto deset, pak si už určitě najdete svou vlastní metodu, jak poznat další. Dá se to někdy třeba jen podle tvaru koruny (uvedla jsem lípu, ale podobně má charakteristickou korunu třeba buk nebo dub či jírovec, i když ten už asi nelze počítat mezi naše původní), nebo barvy a větvení (například švestky mi vždy na dálku připomínají hustá černá košťata) atd. atd.

Takže – s chutí do toho!

Iva Vilhumová – Hota

Misky

Zdá se to být obyčejná, banální věc. Ale jen si představte, že byste se ocitli na hostině u kotle plného voňavého, vařícího se masa, přišli byste na řadu a obsluhující Indiánka by k vám tázavě zvedla zrak. Cože??? Host snad neráčí mít s sebou misku? Tak to je trapas... Mezi indiány by vám hrozilo, že se stanete neblaze proslulým a nekonečně žerty na hosta bez misky by nebraly konce. Indiánský humor je poněkud svůj. Vězte tudíž, že na indiánskou hostinu si každý host bere svoji lžičku, svoji misku a k tomu něco na sezení. V moderních dobách to znamená rozkládací plastovou židličku a plastové nebo papírové nádobí na jedno použití. Ale my, woodcrafteri, s heslem „malebnost ve všem“ pevně vetknutou za čelem, budeme se staromilecky inspirovat dobou dávno minulou, nejen ve formě deky na sezení, ale, a to hlavně, i krásnou miskou, nejlépe vlastnoručně zrobenou v duchu nejlepších woodcrafterských zásad. Ne že by Indiáni nepoužívali nádobí bílého muže. Samozřejmě, používali. Ze všeho nejvíce měděné a mosazné kotle, které se staly jedním z nejžádanějších obchodních artiklů od samého úsvitu novodobé americké historie, v menší míře i plechové, smaltované nebo cínové misky a hrnky. Důkazem o tom jsou například inventáře zlikvidovaného materiálu při ničení indiánských táborů americkou armádou. Například na seznamu, který nechal v r. 1867 pořádit generál Hancock před tím, než spálil 251 šajenských a lakotských týpí v táboře na Pawnee Fork se všim vybavením, tak bylo na místě, mimo tisíců dalších předmětů, i 190 kotlíků, 350 hliníkových hrnků, 98 kbelíků na vodu, 28 mílnků na kávu a 67 čajových konvic.

Když rabovali dobrovolníci v rámci jednotek kpt. Whipplea tábor Nez Perces u Cottonwood Creek v r. 1877, mezi nejlepší suvenýry patřily stříbrné a cínové servisy dodávané Hudson Bay Company. Doma za to určitě odvážně indianobijce pochválili.

Zpět ke dřevu

Nejjednodušším talířem je kus kůry nebo prkénka. Výhodou tohoto nádobí je, že se nemusí pracně mýt (o miskách z březové kůry, sešivaných smrkovými kořínky, které používali Indiáni na severovýchodě, někdy přišťe).

A jsme konečně u dřevěných misek.

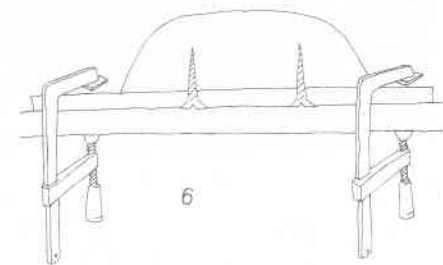
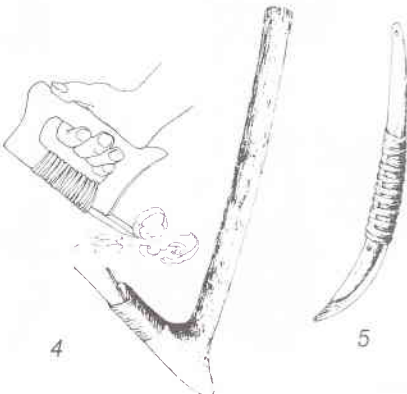
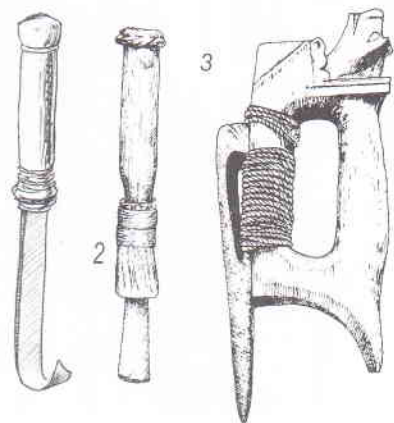
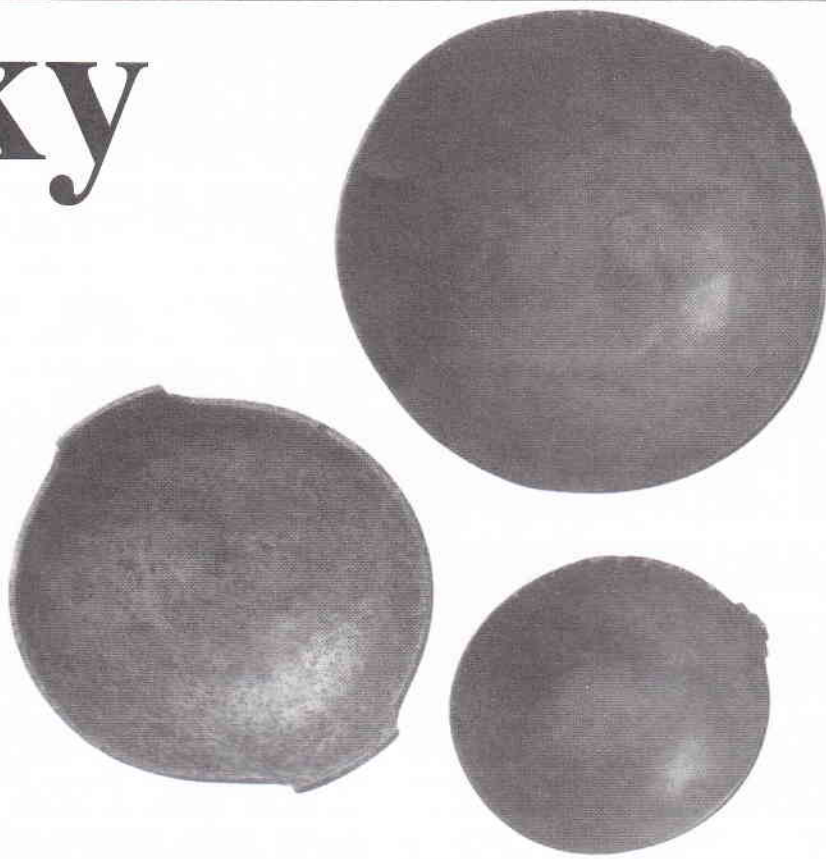
Existuje celá škála variant od jednoduchých až po bohatě zdobené řezbou či inkrustací.

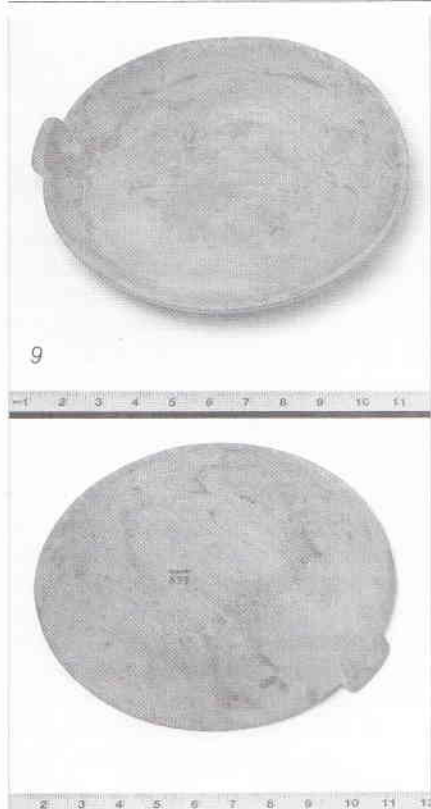
Materiál

Misku lze udělat z jakéhokoliv dřeva. V muzeích narazíte logicky častěji na misky z dřev tvrdších. Jsou samozřejmě trvanlivější, ale i měkká dřeva,

například javor nebo lípa, poskytují kvalitní materiál. Nádherné výrobky je možno vyrobit z kořenice a stromových nádorů. Dřevo zvolte podle toho, co od své misky očekáváte. Berte v úvahu věci, jako je vaše vybavení nástroji, opracovatelnost dřeva, jeho kresbu, lesk, hustotu, trvanlivost a čas, který máte k dispozici.

Máte-li již vyhlídnutý materiál, potřebujete si uvědomit, že se syrovým, mokřým

Opracování

Jako nářadí používali Indiáni Pláni ke hrubému opracování sekeru, k jemnějšímu nůž a k dlabání buď zahnutý nůž (obr. 1), nebo vnitřek vydlabali nahrubo rovným nožem a najemno ho vyběrouli na kameni, nebo jiném předmětu vhodného tvaru, podsypávaném pískem. Jisté také používali ostré úštěpky kamenů, tak jako my dnes cidlinu a skleněné střečky na vyškřábání nerovností. Na obrázcích vlevo dole vidíte dláto s kamennou čepelí (obr. 2), otesávací s čepelí ze sekery (obr. 3), teslicí s ocelovým břitem (obr. 4) a řezbářský nůž zasazený do parohu (obr. 5). Jsou to příklady nářadí používaného mistry řezbáři na severozápadním pobřeží.

Alternativou je vypalování. Do budoucí misky si naberete několik uhlíků a rozfoukávejte je. Ohořelé okrsky dřeva se pak odškrabují, postupně dodáváte čerstvé uhlíky. Domnívám se, že zde je potřeba pracovat naopak se dřevem suchým, alespoň v mé zkušenosti všechny dva pokusy o vypalované misky z poločerstvého dřeva (byla to lípa) pukly chvíli před dokončením. Částečně se tomu dá předejít omazáním jilem. Pozor na čelní dřevo. Má zcela jiné vlastnosti. Jak již bylo zmíněno, najít

kousky suchého dřeva bez puklin je potíž.

Příznáváme, že z časových důvodů nepoužíváme tradiční postup a libujeme si v pomocnících bílého muže. Toto je náš osvědčený a doporučený postup:

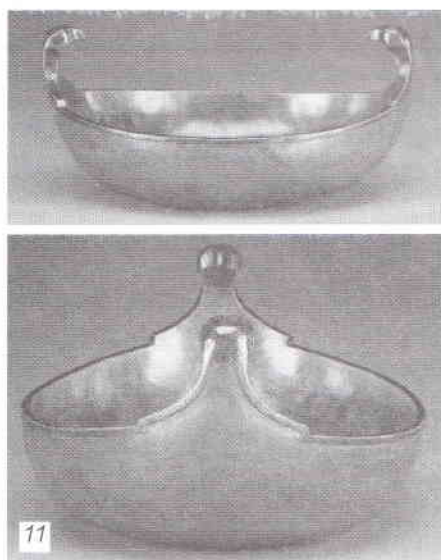
Kus dřeva určený k výrobě misky předeem nahrubo vytvarujte sekerou. Jednu stranu zarovnejte. Nejlépe to jde na hoblovcce. Položte dřevo vzniklou rovinnou na podkladové prkno a zespodu přitáhněte dvěma masivnějšími vruty. Prkýnko s dřevem přichyťte k pracovnímu stolu truhlářskými svěrkami (obr. 6). Teď opracujte dokonale vnější tvar misky. Dávejte mimořádný pozor, abyste dlátem nezajeli do svěrky a nepoškodili ostří. To, aby dláto bylo OSTRÉ, je důležité! Broušení je zdlouhavý proces.

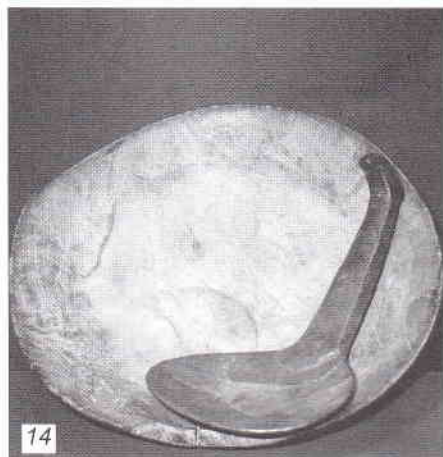
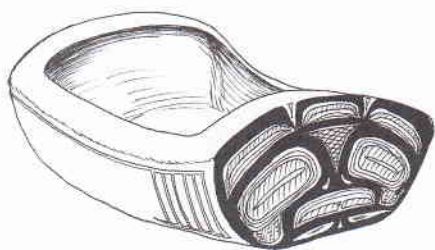
Když je vnější tvar hotový, misku odšroubujte a obraťte. K odebrání vnitřku si můžete zpočátku pomoci odvrtáním. Pak misku znovu uchyťte svěrkami a začněte odsekávat vnitřek (obr. 8).

Na vybrání dna misky nevystačíte s běžnými dláty. Používají se zahnuté nože nebo tzv. lžičková dláta (obr. 7).

Misku přebruste brusným papírem. My máme raději, když ve dřevě zůstanou trochu patrné stopy dláta, a proto broušení nijak nepřeháníme. Spíš se

dřevem musíte pracovat rychle. To znamená dokončit misku během jednoho dne. Indiáni jistě pracovali obdobně. Existují různé figle, jak zamezit prasklinám, způsobeným vysycháním dřeva, například vyvařením syrového dřeva ve vodě a natřením čelního dřeva, aby se zabránilo rychlému vysychání. Nejspolehlivější zbrání však zůstává rychle opracování a odebrání přebytečné hmoty. Pokud nejste z těch, kteří věci dokončí ihned, pak vám nezbývá, než si obstarat dřevo vyschlé. To budete shánět většinou mnohem obtížněji a pravděpodobně si budete muset dřevo vysušit sami, což se sebou nese řadu obtíží. Mimo jiné to, že suché dřevo je mnohem tvrdší než dřevo syrové, takže v důsledku se nadfete víc, než při rychlém zpracování.

snažíme mít tvar vyřiznutý dočista. V každém případě je třeba naposledy misku přebrousit jemnější zrnitostí.

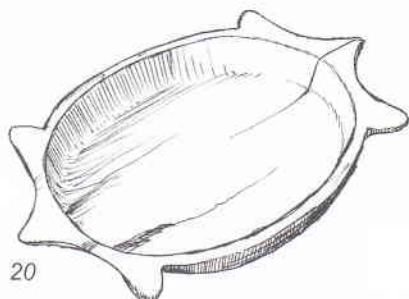
Povrchová úprava

Vždy pamatujte na to, že vaše miska bude sloužit k podávání pokrmů. Podle toho musíte zvolit i povrchovou úpravu. Ne, vyjetý olej opravdu není to pravé.

Nevím přesně, jaký tuk používali staří Indiáni, zkušenosti s medvědíím sádlem či losím lojem mám nulové.

Největší klasikou zůstává lněný olej. Nátěr je třeba několikrát opakovat. Lněný olej plně vysychá asi po čtrnácti dnech působením UV záření. Nakonec povrch můžete ještě přetřít zahřátým včelím voskem. V našich podmínkách můžete sehnat ještě třeba olej makový, tungový...

Ještě několik poznámek o tom, co není vhodné. Většina jedlých olejů a tuků po čase žlukne, takže je nelze doporučit na prvotní ošetření. Prakticky stejnou povrchovou úpravu jako lněný olej poskytuje lněná fermež. Ta sice vysychá během 1–2 dnů, ale na misku je nevhodná, protože obsahuje chemikálie urychlující schnutí, které sice nezabijí, ale přijímat je v jídle není zrovna nejlepší.

20

Velice praktickou volbou se jeví použití nějakého syntetického laku. Na nás však použití těchto laků působí jako svatokrádež. Když pomínu, že se mezi indiány tyto vymoženosti posledních 60 let nemohly vyskytovat, stejně mi takto upravený dřevěný povrch připomíná umělou hmotu. A to je přeci škoda. Majiteli takhle ošetřených misek, který má s jinak upraveným dřevem teoretický hygienický problém, doporučujeme jíst spíše z kovového talíře nebo keramické misky. Přírodní oleje sice vyžadují o trochu větší péči, údržbu a čas od času i obnovení, ale zato ponechávají dřevo dřevem, pronikají i do hloubky a konzervují dřevo i pod povrchem.

Soustružené misky

Na našich táborech se těší velké oblibě, ale, pokud se nám podařilo zjistit, indiáni je prakticky nepoužívali. Proč by si kupovali něco, co si dokáží snadno obstarat sami?

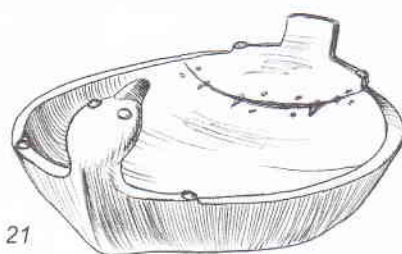
Zdobení

Když pomíneme samu krásnou kresbu dřeva, poměrně často jsou v muzeích vidět vyřezávky na okrajích misek, většinou ve formě zvířecí hlavy, někdy i ocasu a nohou, takže miska pak připomíná zvířecí břicho. Někdy je na okraji vystouplý oblouček s dírou, na který se uvazovala smyčka, a miska se dala pověsit na sedlo, opasek či lining. Občas jsou vyřezávané vzory kolem okrajů, vzácně jsou okraje pobité krátkými mosaznými cvoky.

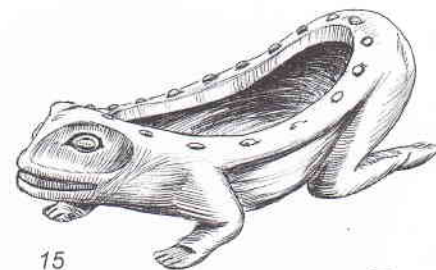
Přenádherně vyřezávané a barvené nádoby kmenů ze severozápadního pobřeží Ameriky jsou kapitolou samy o sobě (obr. 13, 15). U nich mohly mít vyřezávané nádoby až olbřímí rozměry a mohlo se v nich vařit přidáváním rozžhavených kamenů jídlo pro všechny účastníky potlače.

Poslední věcí při výrobě misky je pak hrdé vyřezání své osobní značky na dno. Na pečlivě udělanou misku má plně právo být každý hrdý a na mou věru, ono z ní i nějak líp chutná...

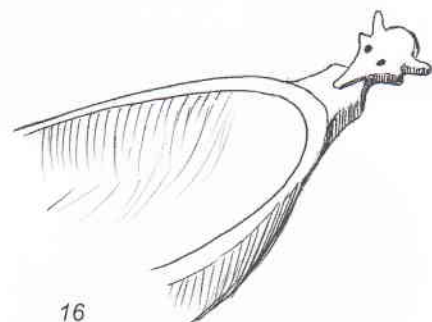
Lukáš Schorný – Wasúpi, Walden
Honza Křístek – Apač, Wallowa

21

15

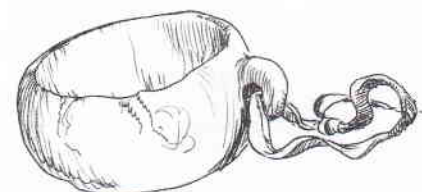
16

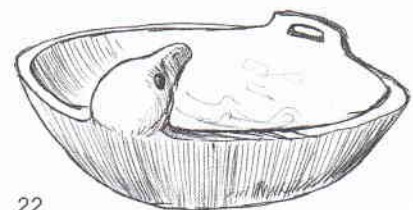
17

18

19

22

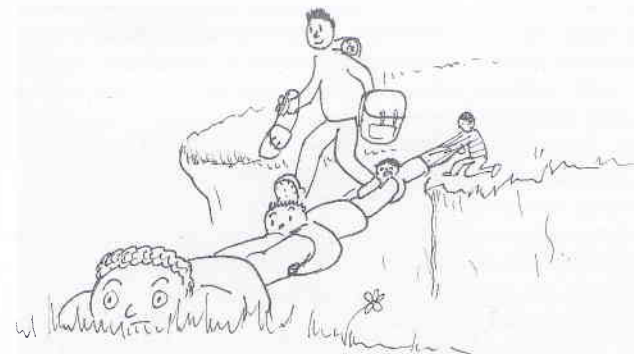
Hry a hříčky pro malé i velké

Hry na duben

Jistě není žádným tajemstvím, že my, novoborští Haushengingové, jsme zainteresováni u skautů. Proto si vám dovoluji nabídnout několik skautských her, když si pospíšíte, snad si ještě někde stihnete zahrát i hru Na slunce.

Lávka

Jistě se vám již stalo, že jste na výpravě došli k nějaké strži nebo propasti, jejíž hloubka vám brala dech. Nevedl přes ni žádný most a vy jste ji museli pracně a dlouho obcházet. Dostanete-li se do podobné situace nyní, máte jedinečnou příležitost vyzkoušet si svoji obratnost podle našeho návodu. Tak tedy: dorazí-li družina na podobné místo, přesvědčete se nejprve, že je okraj propasti dobře zpevněn a nesune se v o-kamžiku, kdy na něj vstoupíte! (nejlépe poslouží kámen o váze asi 50kg). Poté si jeden z družiny dřepne na okraj strže a do napjatých předpažených paží uchopí za nohy svého kamaráda. Ten zatne břišní a zádové svaly a zůstane ve vodorovné poloze, čímž vlastně vytvoří první část lávky. Přes něj přelézají další a stejným způsobem budují další články mostu. Poslední člen družiny se plnými dlaněmi dotkne břehu a palci obou rukou se vzepře proti jeho svislé stěně. V tuto chvíli je lávka hotova – vůdce družiny po ní postupně přenosí na druhou stranu torny a ostatní vybavení. Potom – sám již v bezpečí na druhém břehu

– vydá pokyn k rozebrání lávky. Poté pustí první (dřepící) skaut svého kamaráda, kterého dosud držel za kotníky, vstane a pevným krokem přejde po svých kamarádech na stranu vůdce. Ostatní členové družiny si počínají stejně. Odpojují se postupně v tom pořadí, v jakém se do lávky zapojovali. V těchto chvílích drží lávku člen družiny, který je vzepřen palci na druhém břehu. Ten se také pouští jako poslední. Ostatní mu pomohou při výstupu na břeh, aby nespadol dolů. Jste šťastni, že se vám lávka podařila a ušetřili jste si několikaminutovou zacházku. Nasazujete si torny a vyrážíte dál – vstříc dalším dobrodružstvím.

Pšeničná hlídka

Jako každá správná družina jste jistě část prázdnin strávili dobrovolnou pomocí některému zemědělskému družstvu nebo kulacké rodině. Vrcholili právě sklizeň pšenice, můžete si vyzkoušet svůj důvtip a obratnost ve hře na pšeničnou hlídku. Za rozbřesku se hráči postaví na startovní čáru, což je jeden kraj minimálně 600 metrů dlouhého pšeničného pole. Zachovávají rozestup přibližně 8 metrů. Na vůdcův povel se všichni ponoří do pšenice a plazí se na druhou stranu, přičemž nesmí nikdy vystrčit hlavu nad hladinu pšeničných klasů. S pětiminutovým zpožděním za nimi vyrazí kombajny zemědělského družstva. Na cestu mají hráči kromě obvyklého vybavení (KPZ, švihadlo, ...) navíc i buzolu, aby se mohli v poli orientovat. Na své cestě nacházejí různé předměty a s nimi úkoly, které musejí ihned plnit. Např. "Rozvaž uzel!" (v poli ukryjte klubko zacuchané jemné příze), "Udělej 20 kroků zpět!" "Nauč se nazpaměť tuto báseň!" "Počkej pět minut!" apod. (toto je pouze několik našich návrhů, jistě sami přijdete na mnoho jiných). Těsně před cílem

čeká poslední a nejtěžší zkouška: asi 50 metrů před druhým koncem pole jsou stojany, v nichž jsou upevněny hořící obruče o průměru 70 cm. Člen družiny se doplazí až k nim a poté obruč proskočí kotoulem plavmo. Zdolal-li úspěšně i tuto nástrahu, musí ještě obruč uhasit. (V poli je připravena bedna s pískem a lopatka).

Na slunce

Uprostřed zimy, když je venku třeskutý mráz, vyzve vůdce členy družiny, aby si na příští schůzku přinesli plavky. V den schůzky se všichni odeberou k zamrzlé řece nebo rybníku. Pozor!!! Nikdy nevstupujte na led, aniž byste se předtím opatrně přesvědčili, že vás unese. Hrozí vám nebezpečí prolomení. Je-li tedy led dostatečně silný, přejde vůdce s družinou doprostřed rybníka a sekyrou vyseká do ledu kruhovou díru. Členové družiny se mezitím převléknou do plavek a naskáčou do vody. Musí ovšem počkat, až bude ve vodě i ten poslední. Na smluvené znamení se všichni potopí pod led a plavou všemi směry od kruhového otvoru tak, aby každý z nich vytvářel pomyslný paprsek slunce kolem středu. Aby slunce „zářilo“ rovnoměrně, chodí vůdce nahoře po ledě a poklepy topírka sekyry nad plavci koordinuje jejich rychlost. Dva poklepy znamenají: "Přidej, zůstáváš pozadu," tři poklepy jsou: "Zpomal, plaveš moc napřed."

Na dorozuměnou

Až zase příště pojedete na výpravu vlakem, zkuste si začátek cesty zpestřit touto zajímavou hrou. Všichni jste určitě četli alespoň některou z „Mayovek," takže určitě víte, kdo byli Vinnetou a Old Shatterhand. A právě tyto hrdinové, když vyrazili na válečnou stezku, vždycky se vrátili jako vítězi. K tomu jim mimo obratnosti a síly pomohla i schopnost dorozumět se pomocí posunkové řeči. Nepřítel je nikdy neobjevil dříve, než mu to sami dovolili a přitom Vinnetou vždy přesně věděl, co mu Old Shatterhand chce sdělit. Zkuste, zdali to dokážete. Hodinu před odjezdem vlaku pošlete jednoho kamaráda (vybrat pomůže los) směrem po trati, aby si zhruba dva kilometry od stanice lehl na koleje. (Nejlepší bude ostrá zatáčka, nebo jiné nepřehledné místo). Ostatní členové družiny se hned po výjezdu vlaku pokusí dostat do kabiny strojvedoucího a pouze posunky se mu snaží

vysvětlit, aby zastavil a jejich kamaráda nechal přistoupit. Nesmí padnout jediné slovo. Kdo tuto zásadu poruší, bude příště čekat na kolejích. Až strojvedoucí pochopí, zastaví, kamarád nastoupí a celá družina pokračuje ve výpravě.

*zdroj: <http://www.bradacovi.net/shry/>
obrázky namaloval Radek Kronika*

Ochrana před bleskem – upřesnění

V BV 3/04 vyšel článek „Nebezpečí za bouřky“, ve kterém je rozebírána možná ochrana před bleskem. Už je to sice nějaký pátek, co jsem dělal na škole zkoušku z teorie elektromagnetického pole, ale přeci jen některé věci ohledně blesků mi v hlavě zůstaly... Překvapilo mě, kolik nepřesností bylo v článku uvedeno a kolik informací v něm chybělo. Přesto v něm nebyly uvedeny přímo nepravdy. Z tohoto důvodu bych rád článek doplnil. Pokusím se co nejvíce vyhnout odborným termínům.

Blesk je elektrický výboj plazmatu o teplotě kolem 30.000 K. V následujícím výkladu se budu zabývat jen klasickým bleskem, jaký všichni znáte.

Jednou z vlastností blesku je, že si hledá nejkratší možnou cestu mezi „mrakem a zemí“ s největším rozdílem potenciálů. Co to znamená? Např. to, že budeme-li mít vedle sebe strom a kovový stožár, uhoří blesk s největší pravděpodobností do stožáru – a to i přesto, že stožár bude relativně nižší. Totéž je i u lodí – vyšší pravděpodobnost je, že blesk uhoří do vody než do lodí. Obecně lze říci, že blesk přitahuje ele-

ctricky vodivé „objekty“. Z toho také vyplývá, že cokoli, co je kovové a my se toho můžeme dotknout, je pro nás nebezpečné. Výška hraje roli až na druhém místě.

Blesk se po úderu do země „rozlije“ po hraně mezi zemí a vzduchem. Z tohoto důvodu vzniká velmi nebezpečné krokové napětí, které může člověka zabít, aniž by byl přímo bleskem zasažen (napětí může mít velikost desítek až stovek kilovoltů). Proto se myslím loni stalo, že jeden blesk zabil celé stádo ovcí, které se schovalo pod strom (strom jakožto nejvyšší „anténa“ v okolí přitáhl blesk – ten se posléze „rozlil“ v okolí stromu a všechny ovce upálil).

Tato velmi nebezpečná vlastnost má velmi nebezpečné důsledky, které snižují možnost prevence:

a) stoupnu-li si na poli, stanu se nejvyšším objektem v okolí a blesk přitáhne na sebe...

b) lehnu si na poli např. do dolíku – blesk uhoří kousek ode mne, čímž mi např. mezi hlavou a nohama vznikne napětí v řádu desítek až stovek tisíc voltů...

Následky krokového napětí lze minimalizovat položením rukou k tělu. Ostatně i známé pravidlo o tom, že za bouřky se neběhá, je právě důsledkem existence krokového napětí (dáme-li nohy víc od sebe, vznikne nám mezi nimi vyšší napětí – a tím i vyšší pravděpodobnost, že nás blesk spálí či do nás uhoří).

Hromosvod jako takový využívá toho, že je kovový a spojený se zemí – tudíž zvyšuje tzv. rozdíly potenciálů. Důležité je uvědomit si, že hromosvod neslouží k tomu, aby blesk „zničil“, ale aby jej co nejrychleji „zavedl“ dostatečně hluboko do země. Přesto se může stát, že cestou po hromosvodu se část energie naindukuje do elektrického vedení v domě či do kovových rozvodů. Toto je jeden z důvodů, proč jsou např. radiátory uzem-

něny. Jedinou možnou ochranou je odpojit elektrická zařízení od elektrické sítě. Uvědomme si, že pokud blesk uhoří do hromosvodu, mohou vyhořet a vybuchnout zapojená elektrická zařízení (vypnutá i zapnutá).

Co se týká první pomoci, pak vězte, že blesk způsobuje vážné popáleniny a navíc se jedná o úraz elektrickým proudem. Elektrický proud je obzvláště nebezpečný v tom, že následky úrazu se mohou projevit až po dvou dnech a to i smrtelně. Proto – ať už do někoho uhoří blesk nebo prostě dostane jen „elektrickou šlupku“, je vždy nutné odvézt postiženého do nemocnice! A to i přesto, že navenek nejeví jakékoli známky poranění a cítí se v pořádku.

Závěrem lze tedy jen doporučit nevyskytovat se na otevřených prostranstvích. V horách sejít z vrcholů do údolí. Stany s kovovou konstrukcí mít od sebe dostatečně (minimálně 3 m) daleko (aby blesk „nepřešel“ postupně přes všechny stany). Celkově mějte snahu nestát se „hromosvodem“ a nebýt u „hromosvodu“...

Více informací viz www.aldebaran.cz a www.elektrika.cz.

Pavel Spálený – Yučikala

foto: fotoblog

Suchopýr

SUCHOPÝR
o.p.s.

Obecně prospěšná společnost Suchopýr pracuje již od roku 1997.

Suchopýr, o. p. s. má dvě základní poslání – pěstování sazenic pro poškozené lesy Jizerských hor a ekologickou výchovu mládeže.

Lesní školky

Suchopýr, o.p.s. hospodaří na celkem šesti lesních školkách o celkové ploše zhruba tři hektary (čtyři z nich se nachází Pod Dračím vrchem, jedna na Vládní a jedna v Oldřichově v Hájích). Na školkách máme rozpěstováno přes 260.000 sazenic původních a ohrožených dřevin Jizerských hor. Na školkách se návštěvník setká s bukem lesním, jedlí bělokorou, jilmem horským, javorem klenem a mléčem, olší šedou a lepkavou, jeřábem ptačím, původním „horským“ smrkem, dubem letním, vrbou slezskou a také s kriticky ohroženou lípou velkolistou. Lípu pěstujeme ve spolupráci se Správou

Dvouleté sazeničky jedle

chráněné krajinné oblasti Jizerské hory.

Někoho by mohlo napadnout, proč pěstujeme také „obyčejné“ stromy jako javor, olše nebo jeřáb, kterých je všude vidět relativně dost. Naši snahou je přispět k postupné přeměně smrkových monokultur ve smíšené lesy – do nich kromě základních dřevin, které převažují (buk, jedle, smrk), patří ještě tzv. meliorační a zpevňující dřeviny, mezi které patří např. zmíněný javor a olše. Úkolem těchto dřevin je zajištění druhové pestrosti lesa, a tím i ekologické stability. Jeřáb je naopak využíván jako tzv. pionýrská dřevina, tedy především na abiotické podmínky nenáročný strom, který připraví podmínky pro výsadbu dalších náročnějších dřevin (např. opadem listů obohacuje půdu nebo slouží jako ochrana pro nové sazenice před větrem, mrazem, sluncem atd.).

Dřeviny, jako je jeřáb nebo javor, pěstujeme z osiva sbíraného ze stromů rostoucích ve vysoké nadmořské výšce a v extrémních podmínkách, což je jeden z faktorů, který přispívá ke kvalitě sazenic, a tím i životaschopnosti po výsadbě.

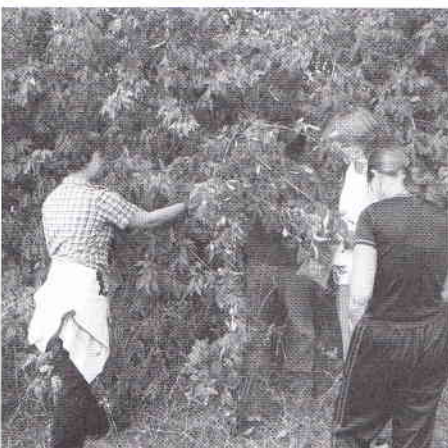
Osivo pro pěstování ostatních dřevin sbíráme podle jednotlivých vegetačních stupňů, do kterých budou později strojky později vysazeny. Sazenice pěstujeme v malých lesních školkách a v podmínkách podobných těm, do kterých budou sazenice vysazeny, nepoužíváme chemii; především tímto ekologickým přístupem se lišíme od běžných velkoškolok. O školky se starají dva kvalifikovaní lesníci a skupina dělníků, kteří jsou u nás zaměstnaní přes úřad práce.

Od roku 2001 se podílíme také na záchraně keřů. Pěstujeme lýkovec jedovatý, zimolez černý, růži alpskou a meruzalku alpskou. Většina těchto keřů prakticky zmizela v souvislosti s přeměnou původních lesů na smrkové monokultury. Z našich běžnějších keřů pěstujeme kalinu obecnou, brslen evropský a bez červený.

Od roku 2001 se podílíme také na záchraně keřů. Pěstujeme lýkovec jedovatý, zimolez černý, růži alpskou a meruzalku alpskou. Většina těchto keřů prakticky zmizela v souvislosti s přeměnou původních lesů na smrkové monokultury. Z našich běžnějších keřů pěstujeme kalinu obecnou, brslen evropský a bez červený.

Ekologická výchova

Naším druhým, neméně důležitým posláním je ekologická výchova mládeže i širší veřejnosti. Pro děti ze základních škol a studenty středních škol nabízíme ekologicko-výchovné výukové programy. To jsou dvou až tříhodinové bloky

Sběr semen

Výsadba jedle

zaměřené na různé složky a problémy životního prostředí – les, život ve vodě i voda samotná, odpad, biotopy, kyselý dešť, mravenci, léčivé byliny, potravní řetězce, energie a jiné. Základní myšlenkou těchto programů je poskytnout dětem možnost vše si prohlédnout, vyzkoušet, poznat zblízka a především prožít. Jde tedy o doplnění činností k běžné školní výuce, které ve škole z různých důvodů realizovat nejdou.

Dále pořádáme letní ekologické tábory pro mládež ve věku 15–25 let a pracovní-naučné víkendy v Jizerských horách pro veřejnost. V rámci víkendů nám účastníci za stravu a ubytování pomáhají s jednoduššími pracemi na lesních školkách.

Organizujeme také oslavy Dne Země a Dne stromů, které jsou určeny nejširší veřejnosti, především rodinám s dětmi.

V současné době představujeme 300 let starý hrázdný objekt (čp. 5 v Oldřichově v Hájích) na středisko ekologické výchovy, kam budou moci přijíždět učitelé s žáky i na vícedenní výukové pobyty. Ve středisku budeme chovat také hospodářská zvířata (kůň, koza, kráva, prasátko...), která budou sloužit pro potřeby výukových programů.

Alena Hlídková – lektorka Suchopýru

Celkový pohľad na waldenský tábor

TÁBOŘENÍ NA STARÉM WALDENU

Už před delším časem jsem v antikvariátu objevil drobnou brožovanou knížku se zajímavým názvem „VESELÉ PUTOVANIE PO SLOVENSKU“. Kniha byla, jak patrně z názvu, ve slovenštině a vydalo ji Štátne telovýchovné nakladateľstvo v Bratislave roku 1954. Kromě spousty zajímavých informací o slovenských horách a řekách mne navíc upoutalo jméno prvního ze tří autorů – Pacl, Makovnický, Merganc. Hned mne napadlo, zda nejde náhodou o jednoho ze starších woodcrafterů, který je mezi námi spíše známý jako Migisi. Když jsem pak v kapitole „Táboření“ zahlédl i fotografii týpí, byl jsem si skoro na sto procent jist. Doma jsem pak při čtení brzo pochopil, že právě tato kapitola je věnována popisu woodcrafterských táborů na starém Waldenu v Nízkých Tatrách. Vzhledem k době, kdy kniha vyšla, nebyla zde celkem logicky žádná otevřená zmínka o lesní moudrosti, ale onen typický woodcrafterský duch nešlo přehlédnout. Tohle povídání mne natolik zaujalo, že jsem se teď nedávno s Migisim dohodl, že alespoň část textu zde zveřejníme. Díky tomu si teď můžete snadněji udělat představu, jak takové tábory probíhaly. Za sebe mohu říct, že moje představy se od jejich reálu prakticky neliší, v mnohém mi to připomíná naše celoligovné tábory na Kosím potoce. Konec konců, vždyť jsme přeci odklovené stejnou studánkou a jak se zdá, voda z ní je stále stejně lahodná.

A ještě k něčemu mne tohle čtení donutilo. Je to asi dva roky, co jsme se Zdeňka, Poly, Iše a já rozhodli zajet při své cestě Slovenskem i do Svatojánské doliny. Právě s pomocí Migisiho knihy a ještě Mahykanova článku Walden (BV 2/2002) jsme pak pátrali po přesném místě pro nás historicky tak zajímavého tábořiště. Nebylo to nakonec ani moc těžké. Ledacos už asi bylo jinak, i tady si civilizace vybrala svoji daň. Co mne však překvapilo, byla rozlehlost doliny a krásná rovná louka. Okouzily mne nádherné kulisy okolních zalesněných hor. V bočním údolí jsme nakonec našli i Rysí skálu – místo bývalých ranních pow-wow. Pomalu se šefilo, blížil se déšť a my ještě chvíli bloumali po okolí. Nevím, co jsme ještě přesně hledali, snad jsme jen do sebe chtěli nasát trochu té atmosféry ze starých časů. Poly jako tehdejší ohnivce LLM měl s sebou i naší ligovou dýmku. Chtěli jsme jejím prostřednictvím pro všechny ostatní woodcraftery alespoň symbolicky propojit historii s naší současností.

Petr Wilhelm – Willy

Každé ráno pozeráš na Smrekovicu, či už vychádza z poza nej slnko. A keď sa dozvieš, že na jej svahoch rastú čučoriedky, že tam nájdeš mnohé vzácne rastliny, medzi nimi aj plesnivce, vtedy neodoláš. Zverbuješ ostatných – veď je to len kúsok. Hej, pekný kúsok! Driapeš sa hore hodinu a pol. No prestaneš hundrať, keď sa obrátiš a zahľadáš do doliny, na krásny obraz sútoku Štiavnice s Bieľom, na malebnú Poludnicu, ktorá je druhým takým lákadlom na celodenný výlet. Keď je zahalená v oblakoch, hovoria domáci ľudia, že „fajčí“ a to vraj bude pršať. Na lúčkach a poliach, ktoré sa tiahnú od jej upätia k ľľanovej, rastú krásne gladiolky; malý zázrak rastlinnej ríše rastie tu ako úplne bežná bylina.

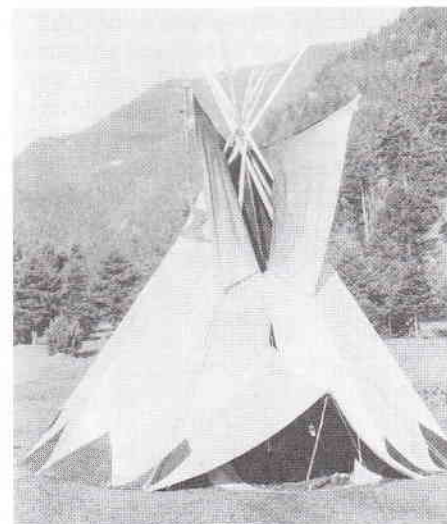
Zberom čučoriedok sme si spestrili každodennú ovsenú kašu. Zbierame, ale tri hrste do úst, jednu do nádoby. Čierni sme od nosa až po päty, najmä tí, čo sa z pohodlia položili pri čučoriedkovom kríčku ako požívační Rimania. Na raňajky sme z nich mali výborný kompót – ale len raz. Podobne to bolo aj s malinami na

vrcholci Marušovej. Iba brusnice, vďaka ich málo vábnej chuti v čerstvom stave, vydržali aj spiatočnú cestu.

Usušené bylinky sa nedajú s chuťou zjesť a tak bylinný čaj bol tým jediným, čo sme si z darov prírody Svätójánskej doliny viezli domov. Čaj sa skladal z 10 bylín. Základom bolo žiadúce množstvo dobrej mysle s polovičnou alebo dvojtretinovou dávkou máty. K tomu sa pridalo malinové, ostružinové a jahodové lístie a málo čučoriedkového a brusnicového lístia, ako aj kvetov materinej dúšky, chrastavca a černošľavky. Čaj bol výbornej chuti a vône, čo museli po ochutnaní uznať všetky nedôverčivé mamičky. Niektorí zo silnejšieho pokolenia skúšali dokonca aj ako bude chutiť s niečím tuším.

Naše bývanie? – v stanoch, šitých podľa vzoru indiánskych týpí. Boli priestranné, kúrilo sa v nich, za dažďa sa nás tridsať pohodlne zmestilo do šesťmetrového stanu na večerné besedy. Pevne zakotvené, vydržali nejednu divú búrku a

vichricu. Len starý „náčelnický stan“ nevydržal nápor vichrice vo svojom desiatom roku služby. Roztrhol sa po celej dĺžke ako Kaifášovo rúcho, čo nám potom dalo deň práce so zašivaním. Za jednej búrky bol krásny pohľad do vnútra stanov.

Týpí v Jánskej dolině

Blesky ožarovali svojím hrozivým jasom dolinu, hromy rachotili a víchrica zavýjala v lese. Na každej z nosných tyčí bol zavesený táborník, nedôverujúci kotevnému kolíku, a celý ustrašený čakal, kedy poletí ako bača na šarkanovi.

Z tábora sme si niekoľkí urobili výlet so stanmi do Liptovských hôľ, hore Jamnickou dolinou na Roháče a cez Baranec nazad. V Jamnickej pršalo, vyššie v dolinách snežilo. Na táborenie pod stanom sa nedalo ani myslieť, a tak sme spoľahli na mapu, podľa ktorej mali byť v najhornejšej časti doliny koliby. Bola aspoň jedna a v nej náš starý známy, ktorý v tom roku spásal pribylinské pasienky. Jeho vatra nám bola tým najmilším, čo sme mohli toho dňa mať.

Okolitých bačov sme mali radi, navštevovali sme ich salaše a pili žinčicu, besedovali s nimi a nadovšetko sme radi poslúchali ich rezké škriepky (hádky), keď sa dvaja prchkí bačovia stretli na spornom pasienku. Inokedy zasa prišiel bača za nami do tábora. To sme už vedeli, že niečo potrebuje. Chcel preniesť košiar i salaš „o niečo vyššie“ čo značilo asi tak pod Krakovu hoľu, ako sme to potom na vlastných pleciach skúsili. Ale prerátal sa s nami, keď dovilil hruď syra so slovami: „Jedzte chlapi, koľko vládžete.“ Boli sme vtedy v hladných rokoch dospievania. Celá zmizla, aj druhá, iba z tretej sme kúsok nechali, žeby aj on mal na večeru.

Denne vymedzený čas na pozorovanie prírody nebol zbytočný. V celom okolí bolo toľko zaujímavostí, že si každý mohol vybrať, čo mu lepšie vyhovovalo, alebo sa aj stávalo, že určité skupiny sa jedno leto venovali systematicky poznávaniu a určovaniu rastlín, a druhým rokom prešli na vtáctvo, potom sa špecializovali na stromy a kry atď. Bolo to veľmi osožné najmä pre tých, čo sa venovali alebo chceli venovať prírodovedeckému štúdiu, lesnému inžinierstvu a lesníctvu. Je samozrejme, že medzi nami boli aj takí, ktorí nemali o tieto veci temer nijaký záujem, pre tých boli hodiny pozorovania prírody prechádzkou, poznávaním okolia, poprípade si vyšli na niektorý vrch a odtiaľ pozorovali vzdialené Liptovské hole, určovali podľa mapy jednotlivé vrcholce a doliny. A keď sa už niekomu nechcelo ani to, aspoň si ľahol k čučoriedkovým kríčkom.

Oblíbeným cieľom boli Bašty, vápencové bralá na juhovýchodnom svahu Okružlice. To bol náš zaužívaný názov pre strmé skalné steny, týčiace sa nad dolinou. Tvorili jednotlivé bloky oddelené úžľabinami, ktorými sa dalo vyjsť až na horskú lúku Okružlice a z nej celkom ľahko na niektorú z Bášt. V úžľabinách bolo eldorádo milovníkov prírody, z Bášt

bol nádherný výhľad do doliny. Chodievali sme obvykle hneď na prvú, pretože cestou na ňu bolo vidno tzv. Skalné okno vzdialeného Ohnišťa, cieľa celodenných výletov, ako i pre pomerne najľahší výstup na ňu. Odtiaľ sme potom pokračovali na najvyšší bod horskej lúky Okružlice. V čase pred kosbou sena sme tu boli ako v rozprávke. Kráčali sme po kvetinovom pokrovci utkanom z krvavých klinčekov, bielych králikov, fialových horcov wetsteinových, modrých zvončekov, bielučkých karpatských klinčekov a pestrej zmesi červenej, ružovej i tmavofialovej farby vstavačovitých a pätoprstiek. Nádherná pastva pre srdca botanikov aj pre tých ostatných. Z vrcholca bol krásny výhľad do Liptovskej kotliny, na Tatry, na vzdialenú Choč i blízku Poludnicu, na Krakovu Hoľu a všetky protihľadé vrchy. Spiatočnú cestu sme nastupovali cez žlab medzi Okružlicou a Poludnicou. Tam bolo jediné miesto v širokom okolí, kde rástol pás listnatých stromov.

Že tu spomínam listnaté stromy, to treba chápať z hľadiska táborníka. V stanoch sme kúrili temer výhradne smrekovým drevom. Iných stromov, hlavne suchých, nebolo. Smrekové drevo však na ohni praská a hádzje iskry, čo nie je nijako príjemné, keď človek leží v spacom vaku blízko ohňa. Ten, kto si našiel vyschnuté drevo bukové alebo hrabové, ťiahol víťazoslávne do tábora, pretože si mohol v stane urobiť oheň a pokojne spať, bez obáv, že zo spacieho vaku bude mať o chvíľu sito. Ak niekto priniesol jara-binu alebo horskú mukyňu, obskakovali sme ho ako mamičku, keď príde z nákupu. Každý chcel kúsok toho veľmi tvrdého dreva, ktoré tichučko horí a vydáva zvláštnu, jemnú vôňu. Toto bolo pýchou starých táborníkov. Kto sa naučil spoznávať stromy, ich drevo a kto sa oboznámil s okolím, mal najväčší predpoklad, že z niektorej potulky takéto drevo prinesie.

Keď sme už pri dreve a vôbec pri táborení, musím spomenúť, že hoci sa v doline vystriedali temer tri generácie táborníkov (táborilo sa tam od roku 1928), nebolo to na jej prirodzenom ráze znať. Zachovala si úplne neporušený vzhľad. Čím to bolo možné? Jedine táborníckou disciplinovanosťou, prísnyim dodržiavaním poriadku a čistoty nielen v tábore, ale aj na okolí, zachovávaním zásad hygieny, starostlivosťou o odpadovú vodu a latríny, ako aj rozumným výberom suchého dreva, správnym pílením (až pri koreňoch) a šetrením ostatných porastov pri vláčení dreva ako aj ich používaní na rôzne táborové potreby (kolíky, rázsošky, varešky a pod.). Gazdovali sme ako na svojom, správne a dobre.

Rysí skála

Rysia skala

Tábor bez nej – to by nebolo. Každé ráno sme kráčali hore dolinou a vystupovali lesným chodníčkom medzi mladými smrekmi na jej plošinu, dvíhajúcu sa nad zurčiacim Bielom. Tam sme chvíľu sedeli, každý s vlastnými dojmami pri pohľade na krásu doliny, bystrú vodu a malebné stránne hôr. Potom sme začínali ranný pohovor, heslo dňa. No nielen ráno, lež vždy, keď sme išli okolo, posedeli sme chvíľu na skale pre ten jedinečný obraz, pre pokoj a ticho, ktoré vládli v tomto kúte doliny.

Niektorí ju volajú Kancel, pretože trochu pripomína kazateľnicu, iní zasa vidia v jej puklinách a výčnelkoch tvar rysej hlavy. Vyberte si – čo sa vám lepšie páči. Zajedno však budeme istotne v tom, že je to skutočne krásna skala, jedinečné miesto pre posedenie a rozlet myšlienok a fantázie, aj pre besedy uprostred nízkotranskej prírody.

Minuli sa roky táborenia, naše cesty vedú zasa do iných kútov krásnej krajiny, ale kedykoľvek sme čo len trošku bližšie, na Rysiu skalu si vždy zájdem; bez dohovorenia sa tam často stretávajú starí táborníci. Do videnia, vy krásne stránne, skaly a bystré vody!

Táborový život

MUDr. JAROMÍR WOLF – VLK (1919–1990)

**Přejedeš-li bříškem prstu po povrchu planety,
zvlhne ti slanou kapkou oceánu,
ale drsnatinu hor sotva ucítíš.**

**Ani hroty skal nezraní tvoji kůži,
ani ji nespálí mráz ledovců.**

**Taková je to nicotnost,
pouhých pár kilometrů nad povrch Země...**

Jaromír WOLF – „Horolezecká zastavení“

Už jako student Akademického gymnázia chápal, že řečtina a latina není jen znalost mnoha cizích slovíček a gramatických pravidel, ale že je to současně brána do myšlení celé antické kultury, mimo jiné i do její filozofie, psychologie, pedagogiky či rétoriky. Zhruba v šestnácti letech, tedy v oné šťastné době, kdy je duše většiny mladých lidí maximálně vnímavá a otevřená, jej přivádí na stezku lesní moudrosti jeho spolužák S. Kříž – Šíp. Jaromír je woodcraftem nadšen a to nejen pestrým programem spojeným s pobytem v přírodě, ale i jeho myšlenkami. Společně s několika dalšími přáteli se nakonec po řadě diskuzí rozhodují 13. 6. 1936 založit v Lize Česko-slovenských woodcrafterů svůj vlastní kmen „Wahpeton“. V tomto roce pak hned prožívá další životně důležitou chvíli. Velmi aktivně se totiž zúčastňuje všech akcí spojených s první a žel i poslední návštěvou Setona v ČSR. Je samozřejmě přítomen i sněmu pořádanému na počest Černého Vlka a jeho paní. Sám na to vzpomíná v závěru svého obsáhlého článku „Zemřel E. T. Seton“, který otiskl Zeměpisný magazín č. 8 v roce 1946.

„Poznal jsem Setona v roce 1936 o vánočních, kdy navštívil Prahu. Vzpomínám na jeho skvělou přednášku v Městské knihovně, na jeho jedinečné napodobování vytí vlků, na jeho radost z našich darů, vesměs výrobků našeho lidového umění. Pamatuji se, jak obdivoval valašku, již mu hoši dovezli až ze Slovenska, a kterou ihned srovnával s její indiánskou obdobou – tomahavkem. Seděl s námi v kruhu kolem sněmovního ohně, poslouchal se zájmem naše národní písně a učil nás písním indiánským. Pamatuji si též, jak nám předváděl indiánskou mokusínovou hru se zápalem, který vylučoval skutečnost, že mu již tehdy bylo 76 let.“

Tento rok je na události opravdu hodně bohatý, po skončení návštěvy ETS

odjíždí strávit svoje první zimní prázdniny na Walden – woodcrafterské tábořiště ve Svatojánské dolině pod Nízkými Tatrami.

Jaký vlastně byl Jaromír Wolf, kterého přátele oslovovali přezdívkou Vlk. Svým jednáním i chováním podával svědectví, že woodcraft dostatečně naplňuje všeobecné představy o správné a smysluplné výchově člověka. A to jak v rozvoji silné individuality, tak i v jeho kladném vztahu ke kolektivu. Byl, jako nadšený obdivovatel řecké filozofie, příkladným vyznavačem jejího ideálu – tedy dokonalosti a souladu těla a ducha. Miluje přírodu, její rozsáhlejší a hlubší poznání se pro něj stává hlavní cestou při stoupaní na horu. Zejména jej přitahují hory a nevynechá žádnou příležitost, aby je mohl navštívit. Stále patří k těm nejaktivnějším v kmeni. Když však začne cítit, že činnost kmene se příliš váže jen na manuální dovednosti a jednostranný a ne vždy odborný indiánský kolorit, stává se to jednou z příčin, proč odchází z kmene „Wahpeton“. Velmi brzy pak společně s dalšími woodcraftery, kteří v některých případech museli během 24 hodin opustit Slovenský stát, zakládá malý kmen „Dakota“. Po krátkém čase se nakonec slučují dohromady s většinou ostatních vyznavačů lesní moudrosti bydlicích v Praze a zakládají „Kmen pražských woodcrafterů“.

Tento kmen v rámci možností během celé války pokračuje ve svojí činnosti. Pravidelně se scházejí a plní orlí pera, sněmují a zachovávají další woodcrafterské rituály, putují a táboří, cvičí ovládání kánoí na pražských propustech a sjíždějí Vltavu či Sázavu, jezdí na koních v terénu a v kasárnách Jiřího z Poděbrad, také zlézají leckdy záludná skaliska v údolí Šárky a dokonce pořádají i první Čotokvu.

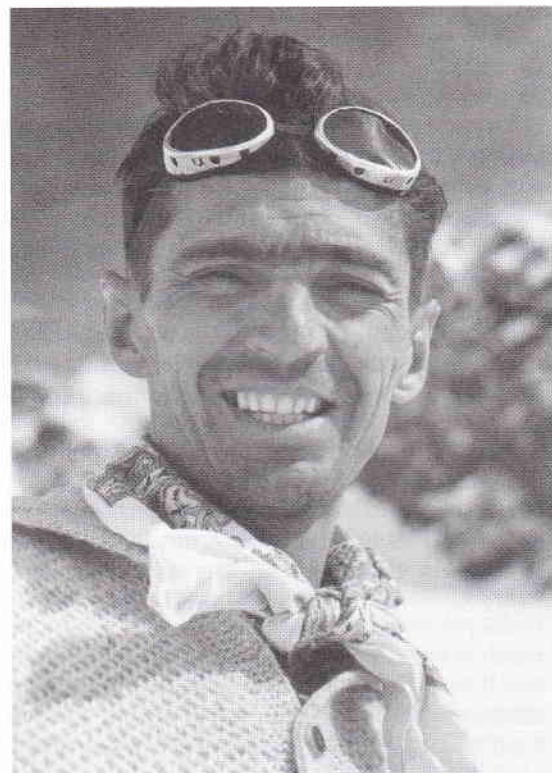

Foto: Vilém Heckel

To vše se odehrává za účasti a vydatného příspěví bratra Vlka. Během této doby se postupně přidávají další noví lidé, ti jsou pak mnohdy zakládajícími členy kmenů, které vznikají hned po válce.

Sám moc rád vzpomínám, jak jsme v prvních letech války společně s ním a Rudou (jeho pozdější manželkou) tábořili na našem oblíbeném tábořišti „Královská“. Bylo to na louce pana Větrovského, ležící na břehu Vltavy, jen pár kilometrů nad Svatojánskými proudy. Byly to kouzelné chvíle plné pohody a vzájemné laskavosti, ale i zajímavých rozhovorů či úvah. Stojí za zmínku i to, že se nám právě díky Vlkovi a jeho otci otevřela cesta k tábořišti na Stvořidlech na řece Sázavě. Zde jsme stavěli svoje stany již během války a naposledy zde tábořili v roce 1958.

Konec války přináší většinou mimořádné osobní vypětí. Tehdy se zmenšuje aktivita kmene, ale stále se jezdí ven. Už v prvních poválečných týdnech někteří z nás nedočkavě vyrážejí na Slovensko, na Liptovské hole, do Nízkých, Vysokých či Belanských Tater. Zejména Vlk vyjíždí do hor častěji. Po roce 1948 poněkud ustává oficiální woodcrafterská činnost, ale každý si hledá nějaký vhodný prostor, kde by alespoň částečně mohl realizovat svoje životní ideály.

Vlk se stále aktivněji zabývá horolezectvím. Jako vystudovaný lékař pak celoživotně pracuje zejména ve sportovním lékařství. Na dva roky si také odskočí, aby dělal lodního lékaře u Československé námořní plavby. Po dlouhá léta ve volném čase pracuje v čele horolezecké sekce při Československém svazu tělesné výchovy. Často právě díky jemu mohou do zahraničních hor vycestovat i horolezci, kteří jsou pro komunisty kádrově méně přijatelní.

Kromě užitečné práce v ČSTV pokračuje i v růstu jako horolezec. Za ta léta vylezl mnoho náročných cest – například prvovýstup na Zuby obra v masivu Mt. Blanc. K těm zajímavějším výkonům patří například i to, že byl v roce 1955 členem týmu, který jako první v zimě přešel přes všechny vrcholy celé hřebcovky Vysokých Tater.

Také se zúčastnil mnoha náročných zahraničních expedic – například do Hindúkuše, Kavkazu, Pamíru a Himálaje. Z těchto cest napsal kromě bezpočtu novinových článků i knihy **ŠIVOVA VELKÁ NOC** a **ŘEKA JMÉNEM ČERVÁNKY**. Obě čtenáře upoutají nejen popisy tvrdé horolezecké reality, zároveň obsahují i jistý stupeň něžnosti a smyslu pro krásu. Jako člověk s vídajícími očima a slyšícíma ušima popisuje lehce a věcně svoje dojmy nejen z míst, kam ještě lidská noha pořádně nevstoupila, ale i z podhůří a ze života zdejších prostých obyvatel.

K poznání další Wolfovy dimenze nám může posloužit výpravná kniha **HOROLEZECKÁ ZASTAVENÍ** (Obzory 1988). V ní napsal k nádherným snímkům svého dobrého kamaráda a uznávaného fotografa Viléma Heckela vytříbené průvodní slovo. Jsou to přímo básnicko-filozofická vyjádření pocitů člověka, kterému hory učarovaly na celý život. Pokud tuto knihu ještě někde náhodou objevíte, příliš neváhejte.

Vlkova literární činnost se však neomezila jen na horolezectví. Mezi jeho méně známé dílo patří i útlá knižka **MALOVÁNÍ PODZIMU**. Povídaní o jejím obsahu stojí za samostatný kome-

tář a tak, kdo by se chtěl dozvědět trochu více, může si v minulém čísle Bizoního větru nalistovat na stránky o přírodě.

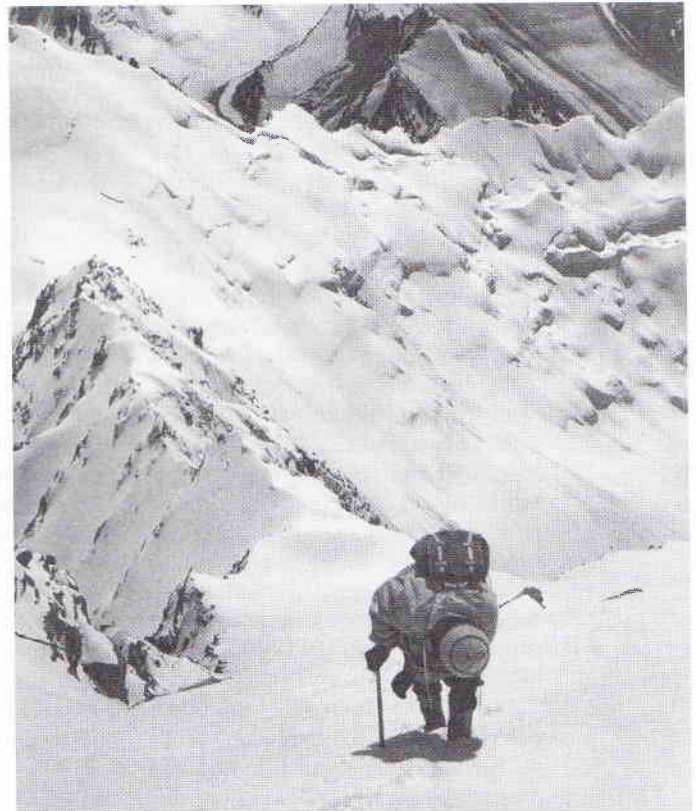
I když horolezení vyplňuje podstatnou část jeho života, nezůstává osamělým vlkem, vždy si najde čas, aby se setkal s ostatními woodcraftery, ať už je to na Klínovkách, u Padrťských rybníků, u Spolského rybníka či na Osice, také u Landštejna či na woodcrafterské chalupě u Lipna.

Skoro každá ze vzpomínek na Vlka by mohla mnohému z nás posloužit jako inspirace k napodobení či následování. Kéž jsou i pro vás tyto řádky impulsem k zamyšlení, jakým způsobem kráčíme po své cestě, zda všech dobrých příležitostí dostatečně využíváme a příliš mnoho času zbytečně nepromarnujeme.

A nakonec ještě Vlkovo přání z kroniky na Tetřevích boudách, kteroužto dodnes opatruje Hukwim (Jiří Novák).

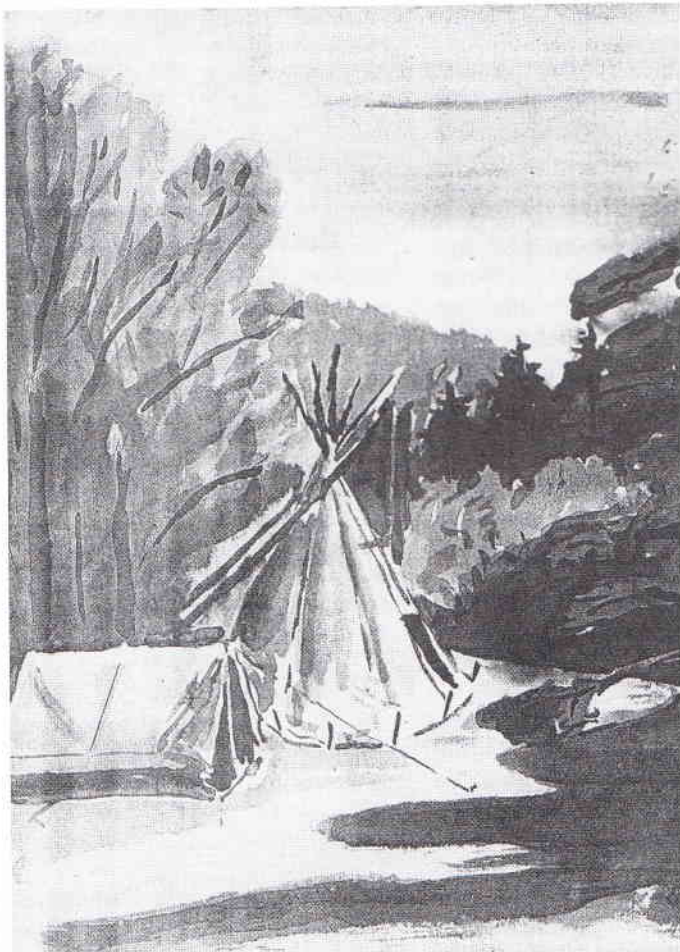
„Horám zdar a lidem, kteří sem přijdou, modrou oblohu, obyvatelům chaty dobrou vůli, zanechání nízkých mravů v nížině a úsilí zachovati woodcrafterský táborový řád.“

Ze vzpomínek **Milouše STÁRKA – MAHYKANA**
zpracoval Petr Vilhelm – Willy

*Uvědomuješ si strmost svahu a tlukot srdce,
které po mrazivém bivaku urputně prohání plícemi,
svaly a mozkiem zahoustlou krev,
již se prodírá představa slunce a vrcholu?
S hlavou hluboce skloněnou,
aby se blednoucí mozkové tkáni
dostalo o několik kapek krve více.
Netušíš, že před tebou jsou poslední kroky k převěži,
v jejíž nejosamělejší zmrzlé molekule vody
je zakleto kouzlo vrcholu, spící jak sen,
který máš zničit stopami svých kroků
a probodat bodci stoupacích želez.
V to bláhově doufáš, protože ještě netušíš,
že z hloubi obzorů vyrůstají nové hory.*

Z knihy **HOROLEZECKÁ ZASTAVENÍ**
Foto V. Heckel a text J. Wolf

Táboření na „Královské“ – J. Wolf

Už je to pěkných pár let, co jsem se poprvé setkal s reiki. Bylo to v Praze na kurzu, který vedl Jörgen Klaubert, mistr reiki. Jeden z prvních (vlastně snad vůbec první), který si našel cestu k nám do Čech. Tehdy jsem byl plný očekávání a pochybností, jako vždy, když člověk stojí na prahu něčeho nového a trochu tajemného. Asi rok poté jsem absolvoval druhý stupeň reiki. Dnes, po více jak deseti letech, se můj náhled na reiki usadil v jakémisi pohledu, který se vám pokusím trochu přiblížit. Ale měl bych začít od začátku.

Reiki je japonské slovo pro „univerzální životní energii“, božskou sílu, která nás oživuje. Do je rovněž japonsky a znamená totéž co čínské tao, česky „cesta“. Do se v Japonsku připojuje k určitým pojmům, aby se naznačilo, že jimi popisovaná činnost může být zároveň i životní cestou, která pomůže rozvinout osobnost a přizpůsobit život vesmírným rytům.

Schopnost pracovat s Reiki energií je dána každému člověku. Kdo jde životem otevřený přírodě a světu, ten ví, že na jeho pocity, chování, ale i na jeho zdravotní stav působí celá řada běžně nevysvětlitelných a nepochopitelných vlivů. Abychom však mohli reiki prakticky používat pro sebe a pro druhé, je třeba otevřít určité oblasti našeho těla a naší duše. Toto otvírání se děje zasvěcením, prováděným tradičně vyškoleným mistrem reiki.

Můj kamarád měl například ošklivě zraněné koleno. Když jsem ho navštěvoval, říkal, jak moc mu dělá dobře, když si přikládá dlaně na zraněné místo a cítí jakési proudění uzdravující energie. To je zkušenost, jakou si nese asi každý z nás. Tehdy jsme já ani on neměli ještě nejmenší tušení o reiki. Dnes vím, že to byla právě ona léčivá energie. Jak já to jednoduše chápu, tak naši předkové, kteří žili v dokonalém souznění s přírodou, byli mnohem vnímavější a vnitřně čistší, než dnešní postmoderní člověk, který je od přírody „pěkně“ odtržen. Energetické kanály, čakry, byly přirozeně schopny vést energii a bylo to jaksi samozřejmé. Myslím, že tak jako se v nás usazuje cholesterol, stejně tak za

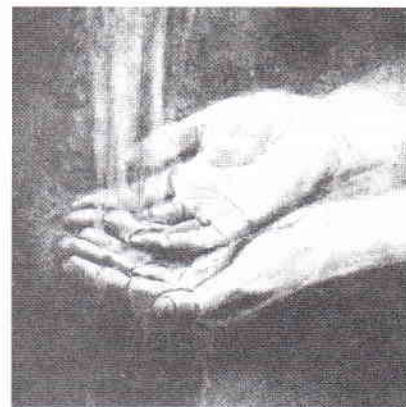
celá ta staletí se postupně „zanášely“ energetické kanály, kterými univerzální životní energie proudí v každém z nás. Je třeba, aby přišel někdo, kdo nám tu cestu pro energii otevře. Kdo nám zpřístupní a pročistí cestu proudění energie. Ten někdo je mistr reiki a děje se tak při zasvěcení.

Doktor Mikao Usui, japonský teolog, po němž je tento systém nazván, objevil po dlouholetém intenzivním hledání toto zapomenuté umění, umění jak léčit přenosem vesmírné životní energie, ve spisech jednoho z Buddhových žáků. Stalo se to koncem předminulého století v jednom buddhistickém klášteře. Po následném jednadvacetidením půstu a meditaci mu bylo Bohem uděleno zasvěcení do tohoto umění. Od této chvíle měl Dr. Usui schopnost přenášet energii reiki i vzbudit tuto schopnost u jiných. Přes jeho přímé duchovní následovníky – velmistra Dr. Fudžiro Harašiho, Havajo Takatu a Phylis Lei Furumoto se reiki dostalo i na Západ. Základ reiki, tak jak jsem ho poznal, tvoří tradiční Usuiho systém. Jeho zasvěcení a s ním spojené symboly a metody teprve „reiki-do“ vůbec umožňují.

Pro práci s reiki platí základní pravidlo: Ten, kdo reiki přijímá, sám na podvědomé úrovni rozhoduje, zda a kolik životní energie lze přijmout. Tato vesmírná síla se do těla „nevtačuje“, přijímající ji do sebe nasává. Ve svém působení reiki energie respektuje individuální potřeby každého jednotlivce. Vesmírná energie dává lidem možnost se uzavřít, pokud to chtějí, a podporovat růst, rozhodnou-li se pro to.

Práce s reiki je postavená na základě úcty jednoho k druhému. Reiki je inteligentní energie, která nemůže škodit. Někdy se může stát, že prožitky při proceduře reiki jsou velmi silné a mohou až vyděsit, ale reiki vám neuškodí. Přijímáte jí právě tolik, kolik chcete a potřebujete.

Reiki působí na naši psychickou i fyzickou část těla. Podporuje tvořivost, životnost. Uvolňuje partie těla, do kterých je vpouštěna. Napětí znamená strach a připravenost k boji. Kde není žádná napětí, není žádný boj. Proto například i akutní záněty odeznívají působením reiki velice rychle.

Životní zásady reiki

Dobře si vzpomínám na moment, kdy nám mistr reiki sděloval životní zásady reiki. Seděli jsme v příjemném prostředí, ale čerstvě vytržení z vravy velkoměsta. A tak se kolem zásad reiki rozvinula „bouřlivá“ diskuze. Musím přiznat, že jedině mistr a jeho žák vypadali na to, že žijí podle těchto zásad. Pro nás ostatní to v té chvíli byla trochu sci-fi.

Proto je zde uvádím bez jakýchkoliv komentářů. Zkuste si třeba zapálit doma večer vonnou tyčinku a zásadami se pomalu probrat. Něco na nich bude...

Právě dnes se nerozčiluj

*

Právě dnes si nedělej starosti

*

Bud' milý k sousedům

*

Vydělávej si na živobytí čestným způsobem

*

Bud' vděčný za všechny milosti

*

Po uvolnění následuje povzbu-zení látkové výměny novou životní silou, která proudí do organismu. Čím čistší jsou vibrační kanály organismu, tím více vitální energie může tělem proudit. Po odblokování pracují lépe psychické i fyzické mechanismy: imunitní systém, instinktivní vnímání, kůže se všemi svými ochrannými funkcemi a aura jako energetický plášť.

Jak jsem již psal, reiki vyrovnává životní výkyvy, snižuje napětí, odbourává bloky. Krok za krokem se život stává vnitřně i navenek vyváženější. Postupně mizí spěch a povrchnost. Stálým přílivem vesmírné energie spolu harmonicky spolupracují šestá čakra (třetí oko) a první čakra (centrum energie).

Účinky reiki

- * Vede k hlubokému uvolnění
- * Uvolňuje zablokovanou energii
- * Odstraňuje z těla jedy
- * Přivádí do těla léčivou životní sílu (vitální energii)
- * Zvyšuje vibrace a tím tělu přidává životní energii

Mluvili jsme o prvním a druhém stupni reiki. Je zde na místě shrnutí možností a meze použití reiki.

První stupeň

Možnosti

- * hluboké uvolnění
- * odstranění bloků
- * odstraňování jedovatých látek
- * přísun vitální energie
- * zvyšování frekvence vitální energie

Meze

- * malá nebo žádná ochota přijímat
- * kapacita kanálu reiki u terapeuta
- * nejsou možná pravidelná sezení

* nedá se provádět, pokud není bezprostřední kontakt s nemocným

* reiki nemůže člověk používat k léčení svých vlastních závažných onemocnění, nýbrž jenom jako podporu léčebné terapie.

Druhý stupeň

Možnosti

* všechny možnosti prvního stupně, ale s daleko větší kapacitou energie reiki

* není nutný bezprostřední kontakt – předávání energie na dálku
* při vědomé ochotě, ale podvědomém blokování léčebných procesů je možné tyto bloky odstranit

Meze

- * vědomé odmítání léčení
- * není efektivní, pokud nejsou možná pravidelná sezení
- * v akutních případech se nedá použít jako jediná pomoc, nýbrž pouze jako podpora intenzivní léčebné péče
- * není možné léčit vlastní vážná onemocnění, dá se použít jen k podpoře léčebné terapie

Základní terapie reiki je založena na pozicích rukou a proudění energie skrze ně. Je to řada asi 17 pozic v určeném pořadí, ale není to žádné dogma. Ostatně i mistři reiki mají své sestavy, které se nepatrně liší. Oblečení ani sádra nepředstavují pro reiki žádné omezení. Někteří lidé však mají rádi bezprostřední tělesný kontakt a je vhodné zbytečně překážky odstranit. Samozřejmě, že ošetření reiki má i své rituály, které slouží především k navázání kontaktu jak s univerzální energií, tak s ošetřovaným člověkem.

Vlastní zkušenosti? Co mě nadchlo již na prvních sezeních a seminářích je to, že nejde o nějaké mystično, ale o něco, co je zcela přirozené, jen jaksi zapomenuté. Také skutečnost, že jakmile projdete zasvěcením, stáváte se kanálem pro proudění vesmírné energie. (To vám nikdo nevezme.)

Nepotřebujete pravidelně cvičit a něco pilovat. Energie prostě skrze vás proudí a vy s její pomocí můžete pomoci mnoha lidem a samozřejmě i sami sobě. Nemusím asi opakovat, že čím častěji s energií pracujete, je to pro všechny, ale především pro vás o moc lepší a vaše vibrace se dostávají na jiné frekvence. Přesvědčil jsem se nejednou o tom, že to tak opravdu funguje. Bohužel jsem spíše ten druhý případ.

Přesto, a nebo právě proto, jsem vždycky znovu a znovu překvapen, jak to funguje a jak moc lidem dokážu pomoci.

Vždycky, když člověk něčím žije, je přesvědčen o tom, že je to naprosto úžasná a jediná věc a že její možnosti jsou ohromné. Za ta léta, kdy jsem zpočátku nevěřil téměř v nic trochu „tajemného“, jsem leccos zkusil a leccos pochopil. Třeba to, že všechno to „trochu tajemné“, jako je reiki nebo Modrá alfa, funguje, a to docela dobře. Ale že nic z toho není samospasitelné. Všechno má ale svůj smysl a také pevné místo v našich myslích a srdcích. Všechno to, co se jakoby vynořuje z hlubin dávných časů, ať je to tajemství tibetských lamů, nebo duchovní techniky Australců, nás může obohatit a snad také trochu vrátit zpět. Tím zpět myslím především zpět k přírodě a ke kořenům života. Zpět k tomu důležitému a podstatnému. Reiki je jednou z cest k tomuto poznání. Musím přiznat, že jedna z těch velice příjemných.

Třeba tím, že místo prášku proti bolesti hlavě přiložíte svému partnerovi své dlaně na skráně a necháte proudit energii. Je až neuvěřitelné, jak je to prosté a jak to funguje. Nikdy se tomu nepřestanu divit. Nejen, že bolest hlavy jako zázrakem ustoupí, ale navážete s partnerem v dnešní hektické době blízký kontakt a to také není málo.

Spoustě človíčkům reiki pomohla od bolesti svalů po namáhavé túře a zabránila výronu po podvrtnutí kotníku. Jdete „vyklepaní“ na zkoušku nebo na konkurz? Dejte si v předsáli reiki a věřte, že vás to zklidní a harmonizuje. Prostě život s reiki je fajn.

Cesta uzdravující lásky

V zemi PIDIŽVÍKŮ

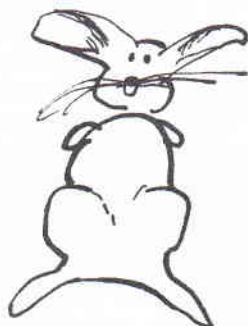
Šašoj, kamaráde! Minule jsme se rozloučili s kašpárkem a princeznou Smutněnkou, ale pohádek není nikdy dost. Proto si dnes můžeš přečíst vítěznou pohádku naší soutěže, autorem je dvanáctiletý Matýsek.

Zajíček a jeho přátelé

Na malé mýtině, kterou protékala říčka, kousek od rozlehlého lesa bydlela jedna zaječí rodinka. Kromě maminky a tatínka bylo v této rodině osm malých zajíčků. Byl mezi nimi také Frantík. Z bratrů byl nejmenší, ale to mu vůbec nebránilo v provádění lumpáren. Na rozdíl od ostatních měl spoustu kamarádů: veverčáka Míšu, srnečka Jiříka, myšku Helenku, ježka Milánka, krtečka Pepíka a zaječí slečnu Jarmilku, která se Frantikovi moc líbila. Byli to nerozluční přátelé. Zažili spolu spousty dobrodružství. A jedno z nich vám teď chci vyprávět.

Bylo nádherné ráno jednoho jarního dne. Frantík se probudil velmi brzy a pozoroval východ slunce. Byl úchvatný. Přál si, aby teď mohl být s Jarmilkou a dívat se s ní na tento úžasný přírodní úkaz. Snad někdy ta chvíle nastane. Na dnešní den si naši přátelé naplánovali několikadenní výlet do lesa. Sraz měli po rozednění u poradního kamene, který stál na kraji mýtiny. Frantík tam byl jako první, pak přišel Milánek, nato Helenka, Jiřík, Míša a Jarmilka. Pepík dorazil také. Byli tedy všichni. Vyrázili.

Cesta ubíhala rychle. Za okamžik se dostali do míst, kde ještě nikdo z nich nebyl. Jen krteček Pepík se vytahoval, že byl všude, a tak že zná i toto místo. Všichni byli unaveni, a tak si chtěli odpočinout. Už se také stmívalo, a tak začali hledat místo, kde by složili hlavy. Našli jednu opuštěnou jezevčí noru. Vešli se tam všichni, jen veverčák Míša si vyšplhal na blízký smrk a nocoval na stromě. Noc byla poměrně teplá. Ráno se shodli, že zde zůstanou ještě pár dní. Porozhlédli se po okolí a našli skvělá místa na hraní. Nejdříve hráli na babu, pak jen tak polehávali po zemi a odpočívali. Těch pár dní uteklo jako voda.

Pátý den ráno opět vyrazili na cestu. Najednou se ocitli na břehu velkého jezera. Utábořili se a začali hledat materiál na stavbu malé loďky. Když byla loďka dostavěna, tak ji hned chtěli vyzkoušet. Jen ježek Milánek nechtěl, protože se bál, že se loďka převrátí a neumí plavat. Ostatní naskákali na palubu a rozjeli se na jezero. Když se vyřádili, byl už večer. Milánek mezitím rozdělal oheň a začal vařit. Všichni se dosyta najedli, pochválili Milánkovo kuchařské umění a šli spinkat.

Ráno je probudil strašný řev o pomoc. Ale nikdo z nich nevěděl, odkud ten křik jde. Myška Helenka naskočila na člun a jela se podívat na jezero, jestli někoho neuvidí. Veverčák Míša vylezl na starou vrbu. Přece jen z výšky je toho vidět víc. A ostatní se rozeběhli po břehu. Nikdo však nikoho neviděl. Ale hlas stále volal o pomoc. Už to vzdávali, když v tom našli Milánka, který se schoval do křoví a křičel, jako by ho na nože bral. Jen co spatřil své přátele, jak běhají sem a tam, rozesmál se, až se za břicho popadal. Pochopili, že šlo o vtip. Bylo to však od Milánka ošklivé a mohlo by se mu to vymstít. Celý den s ním nikdo nepromluvil.

Spravedlnost na sebe nenechala dlouho čekat. Další den ráno je opět probudil křik o pomoc. Všichni se vzbudili, ale hned si řekli, že si zase Milánek dělá srandu a volání nevěnovali pozornost. Po chvíli začalo volání slábnout a bylo přerušováno, jako by ten, kdo křičí, volal s plnou pusou. Míša vylezl na vrbu a v tom spatřil na jezeře převrhnutý jejich člun. A kousek dál uviděl někoho se topit.

Poznal Milánka. Zakřičel na ostatní, že se Milánek topí. V tu chvíli Frantík zahodil všechno, co měl v ruce, skočil do jezera a plaval co mu síly stačily. K Milánkovi se dostal právě včas. Ještě chvíli a už by mu nikdo nepomohl. Chytil Milánka pod krkem a plaval s ním na břeh. Tam zjistil, že nedýchá. Ještě že ho maminka naučila, jak se má chovat v takovém případě. Zachránil Milánkovi život.

Jakmile Milánek trochu přišel k sobě, poděkoval mu a všem se omluvil za svůj žert. Strašně moc se styděl. Jarmilka pochválila Frantíka za jeho čin a dala mu pusou. Frantík zrudl.

Od té doby se od sebe nehnuli ani na krok. Všichni přátelé se spolu scházejí ještě teď v dospělosti a vzpomínají na svá dobrodružství. A vyprávějí je svým dětem, aby se ponaučily z chyb ostatních. A byly připraveny na svůj vlastní život.

Líbilo se ti dobrodružství zvířátek z lesa? Příště tě čeká další výlet, ale na něm tě budu provázet já, Malík. Měj se krásně a brzy na shledanou.

ROLF SE PO NÁVRATU Z ALBANY, PRVNÍHO HLAVNÍHO MĚSTA USA, OPĚT NA NĚJAKÝ ČAS USADIL U VAN TRUMPEROVÝCH. UŽ DÁVNO VĚDĚL, ŽE V NICH MÁ RODINU A ONI ZASE VŽDY VÍTANÉHO POMOCNÍKA - A TAKY SYNA. LÉTO NA STATKU UBÍHALO RYCHLE A JEHO ZÁVĚR BYL ZPESTŘEN DVĚMA UDA'LOSTMI. ROLFOVI SE TRIKEM PODARILU UZDRAVIT PALICATEHO VOLA A SPOLU S QUONABEM SE UJAL ZVLÁŠTNÍHO UKOLU, TOTIŽ POKUSU PŘEHNÍT BĚCKORU HENRYHO V OPRÁVDOVÉHO CHLAPA...

ACH BOŽE, CO SI VPROSTŘED ŽNÍ POČNU, ČERNÝ DODĚLÁVA!

TO JE TO NEJPALICATEJŠÍ ZVÍŘE, CO JSEM V ŽIVOTĚ VIDĚL. DO TLAMY SE MU LĚK Z MATY VLT NEDA BRÁNÍ SE I ŠNEŠI OTRUB, LAHŮDCE PRO VŠECHEN SKOT!

UFF UFF NEPIJE ANI OTRUBY ? BLÁZNI VE ZVÍŘE ! ZCEPENÍ !

ZKUSÍME TO JINAK ! DOBRĚ PÍTÍ PŘIPRAVÍM STRAKÁČOVI, DRUHÉMU VOLKOVI. NA STRAKÁČI, DNES TI TO NEBUDE NIKDO UPÍJET, TVŮJ DRUH ČERNÝ SE ROZHODL ZEMŘÍT...

JAKŽE ? A JĀ NIC ?

SKUTEČNĚ ! LAKOTNOST, S JAKOU VŽDY ČERNÝ ODSTRKOVAL OD ŽLABU SVĚHO MLADŠÍHO DRUHA, ZVÍTĚZILA VE VYHÁSI NĀJICÍM ZVÍŘETI ! ČERNÝ ZE VŠECH SIL SRKAL, VIDA, ŽE DRUHÉ ZVÍŘE SE BEZSTAROSTNĚ KRMI. PIL A JEDL OTRUBY SMÍŠENÉ S LĚKEM...

MLASK MLASK

A ZA TŘI DNY BYL TEN STARÝ VŮL ZCELA FIT !

O TÝDEN POZDĚJI... ROLF A QUONAB JIŽ PŘED ČASEM KÝVLI NA NABÍDKU GUVERNÉROVA SYNA HENRYHO CORTLANDA. MLADÝ HUBENÝ MUŽ SE V ALBANY CÍTL JAKSI NEVYUŽITÝ, NADTO ZAVIDĚL ROLFOVI JEHO POSTAVU, ZDRAVÍ A POHYBLIVOST. OBĚMA PŘÁTELŮM ZAPLATÍ A ONI MU PO DLOUHÉ TÝDNY BUDOU PŘÍVODCI DIVOČINOU, RADCI A UČITELI...

DÁVEJ MI TAM NA SEBE POZOR, VZLYK !

JEDNO OKO NEZŮSTANE SUCHÝ !

na břehu Hudsonu

UFF... ŽIDLE ? STOJAN NA NOTY ? LĚKAŘSKÝ PŘÍSTROJ Z ORDINACE ? ZRCADLO A HMOŽDÍŘ ?

MATKA HO UMI SOLIDNĚ VYBAVIT, ANI ŠEST KÁNOI BY TAKOVÝ NĀKLAD NEUVERLO !

JAK SE JEN BEZ TOHO VŠEHO OBEJDE ?

v tábore

TEN HENRY NEUMI ANI ROZDĚLAT OHĚŇ ! NASEKAL HROMADU VLHKÝCH VĚTVÍ A DIVÍ SE, ŽE NEHŮRÍ ! BUDE TO TĚŽKÉ...

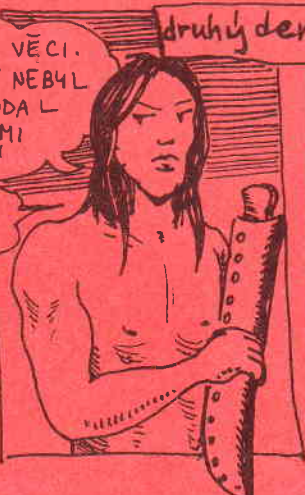
VÝSLEDEK SE ČASEM DOSTAVIL...

NEBYLO TO ALE JEDINÉ ŮSKALÍ, KTERÝM PROCHÁZEL MLADÝ CORTLAND. NADŠENĚ A ZUŘIVĚ PÁDLOVAL, CELÝ ŠTASTNÝ, ŽE JEHO SLABÉ SVALY ZVLADAJÍ ZÁBĚR PÁDLA. ZÁHY SE VŠAK VYCERPAL...

A NAZITŘÍ... BYLA UŽ TMA. VÝCHODNÍ VÁNEK NUTIL LOVCE, ABY SE DRŽELI PŘI VÝCHODNÍM BŘEHU ŘEKY, KDE JE NEUCÍTÍ ZVĚŘ. NÁHLE ZPOZOROVALI VE VODĚ TÁHLOU BRÁZDU, POHYB VELKÉHO ZVÍŘETE! PŘES PŘÍŤ, TĚSNĚ PŘED VAN CORTLANDEM, SE PŘES OKRAJ ČLUNU VYŠKRABAL OBROVSKÝ ROSOMÁK.

ALE INDIANOVO POHRDÁNÍ NEMĚLO TRVAT VĚČNĚ. ZAŽILI S GUVERNĚROVÝM SYNEM MNOHO PODOBNÝCH HISTOREK, ALE KDYŽ SE PO 7 TÝDNECH VRACELI ZPĚT DO ALBANY, BYL Z HENRYHO JINÝ ČLOVĚK. OPALENÝ, ZDRAVĚ VYHLÍŽEJÍCÍ MLADIČ, OVĚNCENÝ DOKONCE I TROFEJÍ ZE ZABITÉHO LOSA. S HENRYM SE PŘÁTELIL DOKONCE I SKUKUM, A TO BYLO VĚRU CO ŘÍCI!